11.7 Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки

Створення злочинної організації, злочинної спільноти та злочинний вплив: ст. 255–255-3 КК України

Нормативна основа: ст. 28, 255, 255-1, 255-2, 255-3 КК України. Чинна редакція КК України – від **18 вересня 2026 р.**

Блок ст. 255–255-3 спрямований на протидію **організованій злочинності найвищого рівня**, де кримінальна відповідальність пов'язується не лише з учиненням конкретних злочинів, а й зі:

- створенням і функціонуванням злочинних організацій;
- об'єднанням таких організацій у злочинну спільноту;
- встановленням і поширенням злочинного впливу;
- проведенням злочинних зібрань («сходок»);
- зверненням за застосуванням злочинного впливу.

Основна матриця:

злочинна організація → ст. 255;

дві або більше злочинних організацій → злочинна спільнота → ч. 4 ст. 255;

встановлення/поширення злочинного впливу → ст. 255-1;

злочинна «сходка» → ст. 255-2;

звернення до кримінального авторитета за застосуванням впливу → ст. 255-3.

Злочинна організація

Поняття злочинної організації визначене **ч. 4 ст. 28 КК**.

Злочинною організацією є **стійке ієрархічне об'єднання п'яти і більше осіб**, члени якого або структурні частини якого за попередньою змовою зорганізувалися для спільної діяльності з метою:

- безпосереднього вчинення тяжких або особливо тяжких злочинів учасниками організації;
- керівництва чи координації кримінально протиправної діяльності інших осіб;
- забезпечення функціонування самої злочинної організації;
- забезпечення функціонування інших кримінально протиправних груп.

Отже, основні ознаки:

5+ осіб + стійкість + ієрархічність + попередня організація + спеціальна злочинна спрямованість.

Стійкість

Стійкість означає, що об'єднання створене не випадково для одноразового ситуативного спільного діяння, а характеризується певною:

- стабільністю складу;
- тривалістю чи розрахунком на тривалу діяльність;

- узгодженістю дій;
- організаційною єдністю.

Ієрархічність

Ієрархічність передбачає **структурованість і підпорядкованість** учасників.

Для злочинної організації типовими є:

- керівник або керівне ядро;
- структурні частини;
- розподіл функцій;
- вертикальні чи інші організаційні зв'язки;
- механізми координації та контролю.

Саме **ієрархічність** поряд із кількістю учасників істотно відрізняє злочинну організацію від звичайної організованої групи.

Організована група ↔ злочинна організація

За ч. 3 ст. 28 організована група – це **три і більше особи**, які попередньо зорганізувалися у стійке об'єднання для вчинення одного чи кількох кримінальних правопорушень за єдиним планом із розподілом функцій.

Злочинна організація – **п'ять і більше осіб + ієрархічність + спеціальна спрямованість**, передбачена ч. 4 ст. 28.

Ознака	**Організована група**	**Злочинна організація**
Мінімальна кількість	**3**	**5**
Стійкість	так	так
Єдиний план	так	так
Розподіл функцій	так	так
Ієрархічність	не є обов'язковою конструктивною ознакою	**обов'язкова**
Спеціальна спрямованість	учинення кримінальних правопорушень	тяжкі/особливо тяжкі злочини, координація або забезпечення злочинної діяльності

Стаття 255 КК

Стаття 255 має назву **«Створення, керівництво злочинною спільнотою або злочинною організацією, а також участь у ній»**.

Частина 1

Охоплює:

- **створення злочинної організації**;
- **керівництво злочинною організацією**;
- керівництво її **структурними частинами**.

Створення злочинної організації

Це діяльність, спрямована на фактичне формування такого об'єднання:

- підбір учасників;
- визначення структури;
- розподіл ролей;
- формування системи підпорядкування;
- створення плану діяльності;
- забезпечення матеріальної чи організаційної бази.

Склад у цій формі закінчений, коли злочинна організація **фактично створена** і набула передбачених ч. 4 ст. 28 ознак.

Керівництво

Керівництво означає управління функціонуванням організації чи її структурної частини.

Це може включати:

- визначення напрямів діяльності;
- постановку завдань;
- розподіл ролей;
- прийняття рішень;
- контроль за їх виконанням;
- координацію учасників.

Для відповідальності за керівництво не потрібно, щоб керівник особисто виконував усі конкретні злочини.

Частина 2 – участь у злочинній організації

Окремо криміналізована **участь у злочинній організації**.

Участь означає усвідомлене входження особи до такого об'єднання та здійснення діяльності, пов'язаної з його функціонуванням.

Самої дружби, знайомства чи контактів з учасниками злочинної організації недостатньо.

Потрібно довести:

- усвідомлення характеру об'єднання;
- прийняття участі у його функціонуванні;
- фактичну поведінку як учасника.

Частина 3

Якщо створення, керівництво чи участь, передбачені ч. 1–2, вчиняє **службова особа з використанням службового становища**, застосовується ч. 3 ст. 255.

Тут недостатньо самого статусу службової особи.

Необхідно встановити, що **службове становище реально використовувалося** для діяльності злочинної організації.

Злочинна спільнота

Частина 4 ст. 255 безпосередньо визначає злочинну спільноту як:

об'єднання двох чи більше злочинних організацій.

Отже:

одна злочинна організація = ще не злочинна спільнота;

2+ злочинні організації, об'єднані у вищу структуру = злочинна спільнота.

Частина 4 криміналізує:

- **створення злочинної спільноти**;
- **керівництво нею**.

Злочинна організація ⇔ злочинна спільнота

Ознака	**Злочинна організація**	**Злочинна спільнота**
Базова одиниця	фізичні особи / структурні частини	**злочинні організації**
Мінімальна конструкція	5+ осіб	**2+ злочинні організації**
Норма	ч. 1–3 ст. 255	**ч. 4 ст. 255**
Ключ	ієрархічне злочинне об'єднання	**об'єднання злочинних організацій**

Злочинний вплив

Поняття прямо визначене у примітці до ст. 255.

Злочинний вплив – це будь-які дії особи, яка завдяки:

- авторитету;
- іншим особистим якостям;
- можливостям

сприяє, спонукає, координує або іншим чином впливає на злочинну діяльність, а також організовує чи безпосередньо здійснює розподіл коштів, майна або інших активів та доходів від них, спрямованих на забезпечення такої діяльності.

Отже, злочинний вплив – це **не абстрактна репутація у кримінальному середовищі**, а конкретна діяльність.

Прикладами можуть бути:

- координація злочинної діяльності інших осіб;
- встановлення правил поведінки у кримінальному середовищі;
- вирішення внутрішніх конфліктів;
- визначення сфер злочинного впливу;
- організація збору і розподілу «общаку»;
- підтримання осіб, які здійснюють злочинну діяльність.

Стаття 255-1 – встановлення або поширення злочинного впливу

Частина 1 ст. 255-1 передбачає відповідальність за **умисне встановлення або поширення в суспільстві злочинного впливу**, якщо немає ознак ч. 5 ст. 255.

Основна формула:

конкретні дії + спрямованість на встановлення/поширення злочинного впливу = ст. 255-1.

Важлива позиція ККС ВС 2026 року

У постанові від **2 квітня 2026 р. у справі № 676/1013/23** ККС ВС наголосив:

сам по собі статус особи у злочинному середовищі не утворює складу ст. 255-1.

Необхідні саме **дії**, спрямовані на встановлення або поширення злочинного впливу.

У встановлених судами обставинах засуджений, зокрема:

- контролював дотримання «злодійських» правил;
- організовував збір і розподіл коштів;
- забезпечував функціонування фонду взаємодопомоги кримінального середовища;
- підтримував осіб у місцях несвободи;
- вирішував спори за правилами кримінального середовища.

Саме **сукупність таких фактичних дій**, а не формальне найменування статусу, була визнана проявом злочинного впливу.

Частина 2 ст. 255-1

Кваліфікованими є ті самі дії, вчинені:

- **повторно**;
- або в **ізоляторах тимчасового тримання**;
- **слідчих ізоляторах**;
- **установах виконання покарань**.

Така спеціальна кваліфікація пояснюється особливою небезпекою поширення кримінальної ієрархії в місцях несвободи.

Суб'єкт підвищеного злочинного впливу і «вор в законі»

Примітка до ст. 255 визначає **особу, яка перебуває у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу, у тому числі у статусі «вора в законі»**.

Це особа, яка завдяки:

- авторитету;
- особистим якостям;
- можливостям

здійснює злочинний вплив і координує злочинну діяльність інших осіб, які здійснюють злочинний вплив.

Отже, формула:

злочинний вплив = вплив на злочинну діяльність;

підвищений злочинний вплив = злочинний вплив + координація інших осіб, які самі здійснюють злочинний вплив.

«Вор в законі»

КК **не встановлює окремого автономного визначення «вора в законі»**.

Закон включає його як різновид **суб'єкта підвищеного злочинного впливу**.

Тому в кримінально-правовому значенні недостатньо лише твердження:

«особа має статус "вора в законі"».

Необхідно довести фактичні ознаки, передбачені законом:

- авторитет чи відповідні можливості;
- здійснення злочинного впливу;
- координацію злочинної діяльності інших осіб, які здійснюють такий вплив.

Це особливо важливо з урахуванням позиції ККС ВС 2026 року про неприпустимість кримінальної відповідальності **лише за статус**.

Частина 3 ст. 255-1

Якщо встановлення чи поширення злочинного впливу за ч. 1–2 здійснюється **суб'єктом підвищеного злочинного впливу, у тому числі особою у статусі «вора в законі»**, застосовується ч. 3 ст. 255-1.

Частина 5 ст. 255

Особливо кваліфікована відповідальність встановлена, якщо дії, передбачені:

- ч. 1;
- ч. 2;
- ч. 4 ст. 255,

вчинені:

- особою, яка **здійснює злочинний вплив**;
- або суб'єктом **підвищеного злочинного впливу**, у тому числі у статусі «вора в законі».

Отже, ч. 5 ст. 255 не карає особу **лише за статус**.

Потрібно, щоб така особа вчинила одну з дій, передбачених ч. 1, 2 або 4 ст. 255.

Стаття 255-2 – злочинне зібрання («сходка»)

Стаття 255-2 охоплює:

- організацію;
- сприяння у проведенні;
- участь

у злочинному зібранні представників:

- злочинних організацій;
- організованих груп;

- осіб, які здійснюють злочинний вплив.

Обов'язковою є спеціальна спрямованість зібрання, зокрема на:

- планування одного чи більше злочинів;
- матеріальне забезпечення злочинної діяльності;
- її координацію;
- розподіл злочинних доходів;
- розподіл сфер злочинного впливу.

Не обов'язкова фізична зустріч

Стаття прямо передбачає можливість участі у «сходці» **з використанням засобів зв'язку**.

Отже:

онлайн-конференція кримінальних авторитетів за наявності відповідної мети також може охоплюватися ст. 255-2.

Стаття 255-3 – звернення за застосуванням злочинного впливу

Стаття 255-3 передбачає:

звернення до особи, яка завідомо для винного може здійснювати злочинний вплив, зокрема до суб'єкта підвищеного злочинного впливу чи «вора в законі», з метою застосування нею такого впливу.

Основна формула:

знаю, що особа здатна здійснювати злочинний вплив + звертаюся до неї саме для його застосування = ст. 255-3.

Приклад

Особа звертається до кримінального авторитета з проханням:

- «вирішити» майновий конфлікт за кримінальними правилами;
- вплинути на іншу злочинну групу;
- використати кримінальний авторитет для примушування певних осіб;
- забезпечити вирішення спору через механізми злочинного середовища.

Для закінченого складу не потрібно, щоб особа, до якої звернулися, **фактично застосувала злочинний вплив**.

Визначальними є:

звернення + відповідне знання + спеціальна мета.

Злочинний вплив ↔ звернення за злочинним впливом

Ознака	**ст. 255-1**	**ст. 255-3**
Хто діє	особа, яка встановлює/поширює вплив	**особа, яка просить застосувати чужий вплив**

Основна поведінка	здійснення злочинного впливу	**звернення до особи, здатної його здійснити**
Необхідний фактичний вплив	так, у формі відповідних дій	**ні**
Спеціальна мета	встановлення/поширення впливу	застосування впливу іншою особою

Злочинна організація ↔ злочинний вплив

Це різні конструкції.

Ст. 255:

необхідна відповідна **організаційна структура** – злочинна організація або спільнота.

Ст. 255-1:

особа може здійснювати злочинний вплив і **поза формальним членством у конкретній злочинній організації**.

Тому:

структура → ст. 255;

функціональний кримінальний авторитет та вплив → ст. 255-1.

За наявності різних самостійних діянь можливе застосування кількох норм з урахуванням конструкції ч. 5 ст. 255.

Злочинна організація ↔ злочинна спільнота ↔ злочинний вплив

Категорія	**Ключова ознака**
Організована група	3+ осіб, стійкість, єдиний план
Злочинна організація	**5+ осіб, стійкість, ієрархічність, спеціальна злочинна мета**
Злочинна спільнота	**об'єднання 2+ злочинних організацій**
Злочинний вплив	фактичний вплив особи на злочинну діяльність
Підвищений злочинний вплив	злочинний вплив + **координація інших осіб, які здійснюють злочинний вплив**
«Вор в законі»	законодавчо названий різновид суб'єкта підвищеного злочинного впливу

Добровільне повідомлення – ч. 6 ст. 255

Закон передбачає спеціальну підставу звільнення від кримінальної відповідальності.

Може бути звільнена особа, крім **організатора або керівника злочинної організації**, за діяння, передбачене ч. 2 або 3 ст. 255, якщо вона:

- **до повідомлення їй про підозру** добровільно повідомила про створення злочинної організації або участь у ній;
- **активно сприяла її розкриттю**.

Необхідні обидві умови.

Кваліфікаційний алгоритм

При задачі щодо організованої злочинності необхідно встановити:

- **Скільки осіб входить до об'єднання?**
  - 3+ → можлива організована група;
  - 5+ → перевіряємо злочинну організацію.
- **Чи є ієрархічність?**
  - якщо ні → ознаки злочинної організації можуть бути відсутні;
  - якщо так → далі.
- **Для чого створене об'єднання?**
  - тяжкі/особливо тяжкі злочини;
  - координація злочинної діяльності;
  - забезпечення функціонування злочинних структур.
- **Чи об'єднані дві або більше злочинні організації?**
  - так → злочинна спільнота, ч. 4 ст. 255.
- **Яка роль конкретної особи?**
  - створює/керує → ч. 1;
  - бере участь → ч. 2;
  - службова особа використовує посаду → ч. 3.
- **Чи здійснює особа злочинний вплив?**
  - встановлює правила;
  - координує злочинну діяльність;
  - розподіляє злочинні активи тощо → перевіряємо ст. 255-1.
- **Чи координує вона інших осіб, які самі здійснюють злочинний вплив?**
  - так → можливий статус суб'єкта **підвищеного злочинного впливу**.
- **Чи достатньо лише кримінального статусу або прізвиська?**
  - **ні**; потрібні фактичні дії.
- **Чи організовувалась «сходка»?**
  - так → перевіряємо ст. 255-2.
- **Чи особа сама не здійснює вплив, а звернулася до кримінального авторитета з проханням його застосувати?**
  - так → ст. 255-3.

Короткий підсумок

Злочинна організація – це за ч. 4 ст. 28 КК **стійке ієрархічне об'єднання п'яти і більше осіб** зі спеціально визначеною злочинною спрямованістю.

Злочинна спільнота – це вже **об'єднання двох або більше злочинних організацій**; її створення чи керівництво нею охоплюються ч. 4 ст. 255.

Злочинний вплив – не статус, а **конкретні дії**, за допомогою яких особа завдяки авторитету чи іншим можливостям сприяє, координує, спонукає або іншим чином впливає на злочинну діяльність чи розподіляє активи для її забезпечення.

Суб'єкт підвищеного злочинного впливу додатково **координує інших осіб, які самі здійснюють злочинний вплив**. Закон прямо включає сюди як один із різновидів особу у статусі **«вора в законі»**.

Найважливіша сучасна позиція ККС ВС:

сам по собі статус у кримінальному середовищі не є кримінальним правопорушенням. Необхідно довести конкретні дії зі встановлення або поширення злочинного впливу. Постанова ККС ВС від 2 квітня 2026 р., справа № 676/1013/23.

Найкоротша формула для ЄДКІ:

5+ осіб + стійкість + ієрархія → злочинна організація;

2+ злочинні організації → злочинна спільнота;

реально впливає на злочинну діяльність → злочинний вплив;

координує інших кримінальних авторитетів → підвищений злочинний вплив;

лише називається «вором у законі» без відповідних дій → цього недостатньо для кримінальної відповідальності.

Сприяння учасникам злочинних організацій та бандитизм: ст. 256–257 КК України

Нормативна основа: ст. 28, 256, 257 КК України.

Стаття 256 КК встановлює відповідальність за **сприяння учасникам злочинних організацій та укриття їх кримінально протиправної діяльності**, а ст. 257 – за **організацію озброєної банди, участь у ній або у вчинюваному нею нападі**.

Основна матриця:

допомагає злочинній організації ззовні → ст. 256;

створює/очолює стійку озброєну групу для нападів → ст. 257;

стійка група без обов'язкової озброєності й нападницької мети → організована група;

ієрархічне об'єднання 5+ осіб із цільовими ознаками ст. 28 → злочинна організація.

Стаття 256 КК: загальна характеристика

Стаття 256 охоплює **зовнішнє сприяння** учасникам злочинних організацій і приховування їхньої кримінально протиправної діяльності, якщо таке сприяння не утворює співучасті у конкретному первинному кримінальному правопорушенні або іншого спеціального складу.

Йдеться не про членство у злочинній організації, а про **допомогу її учасникам ззовні**.

Об'єктивна сторона ст. 256

До типових форм сприяння можуть належати:

- надання приміщень;
- транспортних засобів;

- інформації;
- документів;
- засобів зв’язку;
- фінансової або іншої матеріальної підтримки;
- створення умов для приховування діяльності;
- маскування слідів;
- інше сприяння функціонуванню учасників злочинної організації.

Водночас конкретна форма має оцінюватися з урахуванням **чинної диспозиції ст. 256**, а також того, чи не охоплюється поведінка спеціальними нормами про співучасть, легалізацію, фінансування тероризму тощо.

Сприяння ↔ участь у злочинній організації

Це ключова межа.

Участь у злочинній організації за ст. 255:

особа входить до структури, приймає її правила та фактично виконує функції учасника.

Ст. 256:

особа **не входить до складу організації**, але допомагає її учасникам або приховує їх діяльність.

Формула:

«всередині структури» → ст. 255;

«зовнішній помічник» → ст. 256.

Заздалегідь обіцяне сприяння

Якщо допомога була **заздалегідь обіцяна** до вчинення конкретного злочину, потрібно перевіряти правила співучасті за ст. 27 КК.

Тобто ст. 256 не повинна механічно підміняти:

- пособництво у конкретному злочині;
- участь у злочинній організації;
- спеціальні склади приховування чи фінансування.

Бандитизм – ст. 257 КК

Стаття 257 передбачає три основні форми:

- **організація озброєної банди** з метою нападу на підприємства, установи, організації чи окремих осіб;
- **участь у такій банді**;
- **участь у нападі, вчинюваному бандою**.

Основна формула:

стійкість + озброєність + спеціальна мета нападів = банда.

Поняття банди

КК прямо не дає окремої дефініції банди, тому її ознаки розкриваються через конструкцію ст. 257 та судову практику.

Банда характеризується:

- **стійкістю**;
- **озброєністю**;
- об’єднанням кількох осіб;
- попередньою організацією;
- спеціальною метою – **вчинення нападів**.

Саме поєднання цих ознак відрізняє банду від інших форм співучасті.

Стійкість банди

Стійкість означає, що група:

- не є випадковою;
- має відносно стабільний склад;
- об’єднана спільним умислом;
- розрахована на вчинення одного складного чи кількох нападів;
- має певний рівень організованості та узгодженості.

Не обов’язково, щоб банда існувала тривалий час або встигла вчинити кілька нападів, якщо вже на момент створення має необхідні ознаки.

Озброєність

Озброєність є **обов’язковою ознакою банди**.

Група вважається озброєною, якщо хоча б один її учасник має зброю і про це знають інші учасники, які погоджуються на її можливе застосування під час нападів.

Йдеться про зброю, придатну або об’єктивно призначену для ураження людей чи інших цілей.

Саме ця ознака принципово відрізняє банду від звичайної організованої групи.

Спеціальна мета – напади

Банда створюється **саме для нападів**.

Напад передбачає активне агресивне посягання на:

- підприємства;
- установи;
- організації;
- окремих осіб.

Напад може переслідувати різні конкретні цілі, зокрема:

- заволодіння майном;
- помсту;
- залякування;
- фізичне усунення особи;
- іншу кримінально протиправну мету.

Головне – **саме нападницька спрямованість діяльності банди**.

Організація банди

Організація полягає у діяльності зі створення такого стійкого озброєного об’єднання.

Може включати:

- добір учасників;
- забезпечення зброєю;
- розподіл ролей;
- розроблення планів нападів;
- визначення об'єктів;
- забезпечення транспортом, зв'язком, укриттям.

Склад у цій формі закінчений з моменту **фактичного створення банди**, навіть якщо напад ще не вчинено.

Участь у банді

Участь означає:

- свідоме входження до банди;
- прийняття її цілей;
- виконання функцій, пов'язаних із діяльністю банди.

Не обов'язково, щоб конкретний учасник особисто застосовував зброю.

Достатньо, що він усвідомлював:

- існування банди;
- її озброєність;
- нападницьку мету,

і добровільно брав участь у її діяльності.

Участь у нападі банди

Окремо карається участь у нападі, який здійснює банда.

Це дозволяє притягнути до відповідальності і особу, яка:

- не є постійним членом банди,
- але свідомо бере участь у конкретному нападі,
- розуміючи, що він здійснюється саме озброєною бандою.

Банда ↔ організована група

Ознака	**Організована група**	**Банда**
Мінімум учасників	3	кілька осіб
Стійкість	так	**так**
Розподіл ролей	типовий	типовий
Озброєність	не обов'язкова	**обов'язкова**
Спеціальна мета	будь-які кримінальні правопорушення	**напади**
Норма	ч. 3 ст. 28 + конкретна стаття	**ст. 257**

Основна формула:

організована група + озброєність + мета нападів → банда.

Банда ↔ злочинна організація

Це складніше розмежування.

Злочинна організація:

- 5+ осіб;
- стійкість;
- **ієрархічність**;
- спеціальна мета за ч. 4 ст. 28;
- озброєність не обов'язкова;
- напади не є обов'язковою метою.

Банда:

- стійке об'єднання кількох осіб;
- **обов'язково озброєне**;
- створене **для нападів**;
- ієрархічність не є обов'язковою ознакою.

Ознака	**Банда**	**Злочинна організація**
Озброєність	**обов'язкова**	не обов'язкова
Нападницька мета	**обов'язкова**	не обов'язкова
Ієрархічність	не обов'язкова	**обов'язкова**
Мінімальна кількість	не прив'язана до 5	**5+**
Норма	257	255 + ч. 4 ст. 28

Отже:

банда визначається насамперед озброєністю і нападницькою метою; злочинна організація – чисельністю, стійкістю, ієрархічністю та спеціальною організаційною метою.

Чи може банда одночасно бути злочинною організацією

Теоретично фактичне об'єднання може одночасно відповідати ознакам і банди, і злочинної організації.

Тоді необхідно:

- встановити всі ознаки обох складів;
- з'ясувати співвідношення норм;
- оцінити, чи потрібна сукупність, чи одна норма охоплює конкретну форму організованої злочинної діяльності.

Механічно ототожнювати ці поняття не можна.

Бандитизм ↔ розбій

Бандитизм і розбій також не тотожні.

Розбій – ст. 187:

конкретний **напад** із метою заволодіння чужим майном, поєднаний із небезпечним насильством або погрозою ним.

Бандитизм – ст. 257:

створення чи функціонування **стійкої озброєної банди для нападів**.

Отже, банда може вчиняти розбої, але сам факт розбою ще не означає бандитизм.

Якщо учасники банди вчиняють конкретний розбій, кваліфікація може потребувати застосування **і ст. 257, і відповідної частини ст. 187**, якщо всі ознаки обох складів наявні.

Ст. 256 ⇹ ст. 257

Основна різниця:

ст. 256 – допомога чужій злочинній структурі;

ст. 257 – створення або участь у власне озброєній нападницькій структурі.

Особа за ст. 256:

- не входить до злочинної організації;
- не обов'язково бере участь у нападах;
- лише сприяє учасникам або приховує їх діяльність.

Особа за ст. 257:

- організовує банду;
- є її учасником;
- або бере участь у нападі банди.

Суб'єктивна сторона

За ст. 256 вина є **умисною**: особа усвідомлює, кому саме вона сприяє і який характер має відповідна злочинна структура.

За ст. 257 – **прямий умисел**.

Для організації банди обов'язкова спеціальна мета:

створити озброєне стійке об'єднання для нападів.

Для участі особа повинна усвідомлювати:

- існування банди;
- її озброєність;
- нападницьку спрямованість.

Суб'єкт

За загальним правилом суб'єкт ст. 256 і 257 – фізична осудна особа, яка досягла **16 років**.

Момент закінчення

Ст. 256: закінчена з моменту фактичного вчинення відповідної дії зі сприяння чи укриття, якщо наявні всі ознаки складу.

Організація банди: закінчена з моменту **створення стійкої озброєної групи з нападницькою метою**.

Участь у банді: з моменту фактичного входження в її діяльність.

Участь у нападі: з моменту початку відповідної участі у нападі банди.

Кваліфікаційний алгоритм

При задачі щодо організованого озброєного угруповання потрібно встановити:

- **Особа входить до злочинної структури чи лише допомагає їй?**
  - зовнішня допомога → перевіряємо ст. 256;
  - членство → інші спеціальні норми.
- **Чи є група стійкою?**
- **Чи є вона озброєною?**
  - ні → ст. 257 відсутня;
  - так → далі.
- **Чи створена вона саме для нападів?**
  - ні → це може бути організована група або злочинна організація;
  - так → можлива банда.
- **Чи є 5+ осіб та ієрархічність?**
  - так → паралельно перевіряємо ознаки злочинної організації.
- **Яка роль конкретної особи?**
  - організатор;
  - учасник банди;
  - учасник конкретного нападу;
  - зовнішній помічник.
- **Чи вчинено під час нападу окремий злочин?**
  - розбій;
  - умисне вбивство;
  - інший злочин;
  - за наявності складу потрібна додаткова кваліфікація.

Короткий підсумок

Стаття 256 КК охоплює **зовнішнє умисне сприяння учасникам злочинних організацій та укриття їх діяльності**, коли особа сама не є учасником відповідної структури.

Стаття 257 КК передбачає бандитизм – **організацію стійкої озброєної банди з метою нападів, участь у ній або у вчинюваному нею нападі**.

Головна формула банди:

стійкість + озброєність + нападницька мета.

Основні розмежування:

організована група – стійка, але не обов'язково озброєна і не обов'язково створена для нападів;

банда – обов'язково озброєна і створена саме для нападів;

злочинна організація – 5+ осіб, стійкість, ієрархічність і спеціальна організаційна злочинна мета;

ст. 256 – не членство, а зовнішнє сприяння.

Найкоротша формула для ЄДКІ:

допомагає ззовні → 256;

стійка озброєна група для нападів → 257;

3+ стійко організовані без обов'язкової зброї → організована група;

5+ ієрархічно організовані → злочинна організація.

Терористичний акт: мета, способи, погроза, момент закінчення та кваліфікуючі наслідки

Нормативна основа: ст. 258 КК України; Закон України «Про боротьбу з тероризмом».

Терористичний акт за ч. 1 ст. 258 КК охоплює **застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу чи інших дій, які створювали небезпеку для життя чи здоров'я людини або заподіяння значної майнової шкоди чи настання інших тяжких наслідків**, якщо вони вчинені з однією зі спеціально передбачених терористичних цілей, а також **погрозу вчинення таких дій з тією самою метою**.

Основна формула:

суспільно небезпечна дія або погроза нею + спеціальна терористична мета = ст. 258 КК.

Саме **спеціальна мета** є вирішальною ознакою, що дозволяє відмежувати терористичний акт від підпалу, умисного пошкодження майна, вбивства, хуліганства та інших насильницьких кримінальних правопорушень. ККС ВС прямо наголошує, що мета є **обов'язковою ознакою складу ст. 258 і підлягає доказуванню в кожному випадку**.

Об'єкт

Основним безпосереднім об'єктом є **громадська безпека**.

Додатковими об'єктами залежно від конкретного способу можуть виступати:

- життя;
- здоров'я;
- власність;
- нормальна діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування;
- діяльність підприємств, установ та організацій;
- довкілля;
- міжнародна безпека.

Терористичний акт відрізняється від звичайного посягання на конкретну особу чи майно тим, що створює або має створити **ширший стан суспільної небезпеки, страху, дестабілізації чи примусу**.

Форми об’єктивної сторони

Частина 1 ст. 258 фактично передбачає дві основні форми:

- **реальне вчинення суспільно небезпечних дій**;
- **погроза вчинення таких дій**.

До першої форми прямо віднесені:

- застосування зброї;
- вибух;
- підпал;
- **інші дії**, які створюють передбачену законом небезпеку.

Застосування зброї

Йдеться про фактичне використання зброї як засобу створення відповідної загальної небезпеки.

Саме володіння зброєю або її носіння не утворює ст. 258.

Необхідно встановити:

застосування зброї + необхідний рівень небезпеки + спеціальну терористичну мету.

За наявності самостійного незаконного поводження зі зброєю може додатково постати питання про ст. 263 КК.

Вибух

Вибух є типовим способом терористичного акту, якщо він:

- створює відповідну небезпеку;
- і вчиняється з однією з цілей, передбачених ст. 258.

Сам по собі вибух **не означає автоматично терористичного акту**.

Наприклад, вибух із метою лише пошкодити конкретне майно через особистий конфлікт може потребувати кваліфікації за іншою статтею.

Підпал

Так само **підпал ≠ автоматично терористичний акт**.

Ключовою є спрямованість умислу.

У 2026 р. при розгляді справи щодо підпалу адміністративної будівлі суди відмежовували ст. 258 від ч. 2 ст. 194 саме за **спеціальною метою**: підпал був спрямований не лише на пошкодження майна, а й на порушення громадської безпеки та залякування населення.

Отже:

підпал заради знищення майна → перевіряємо ст. 194;

підпал з терористичною метою → ст. 258.

Інші дії

Перелік способів у ч. 1 ст. 258 **не є вичерпним**.

«Іншими діями» можуть бути різні способи створення загальної небезпеки, якщо за своїми властивостями вони здатні створити небезпеку:

- для життя чи здоров'я;
- заподіяння значної майнової шкоди;
- настання інших тяжких наслідків.

Однак вирішальною залишається не просто небезпечність дії, а її **поєднання зі спеціальною метою**.

Характер небезпеки

Для основного складу фактичне:

- заподіяння тілесних ушкоджень;
- знищення майна;
- настання тяжких наслідків

не є обов'язковим у кожному випадку.

Достатньо, щоб відповідна дія **створювала небезпеку** для:

- життя чи здоров'я людини;
- заподіяння значної майнової шкоди;
- настання інших тяжких наслідків.

Тому ст. 258 є насамперед складом **конкретної небезпеки**.

Спеціальна мета

Це **центральна ознака терористичного акту**.

Стаття 258 містить альтернативний перелік цілей.

Діяння має бути вчинене з метою:

- **порушення громадської безпеки**;
- **залякування населення**;
- **провокації воєнного конфлікту**;
- **провокації міжнародного ускладнення**;
- впливу на прийняття рішень;
- впливу на вчинення або невчинення дій:
    - органами державної влади;
    - органами місцевого самоврядування;
    - службовими особами цих органів;
    - об'єднаннями громадян;
    - юридичними особами;
    - **міжнародними організаціями**;
- **привернення уваги громадськості до певних політичних, релігійних чи інших поглядів винного**.

Для складу достатньо **однієї** з цих цілей.

Порушення громадської безпеки

Метою є створення такого стану суспільної небезпеки, який виходить за межі заподіяння шкоди конкретній особі чи речі.

Йдеться, зокрема, про прагнення:

- дестабілізувати нормальне життя;
- створити суспільну тривогу;
- порушити нормальне функціонування установ чи інфраструктури;
- сформувати відчуття небезпеки в невизначеного кола осіб.

Залякування населення

Винний прагне викликати у населення або його частини:

- страх;
- тривогу;
- відчуття незахищеності;
- побоювання повторення насильницьких подій.

ККС ВС характеризує терористичний акт як діяння, здатне викликати **громадський неспокій, страх, напруження та відчуття незахищеності**.

Не потрібно, щоб усе населення держави фактично було залякане. Важливою є **спрямованість умислу** винного.

Вплив на органи влади або інших адресатів

Типова терористична конструкція:

небезпечне діяння використовується як засіб примусу третього адресата прийняти рішення, вчинити або не вчинити певну дію.

Наприклад:

вибух → мета змусити орган влади прийняти певне рішення.

ККС ВС визнавав терористичну мету, зокрема, у діях, спрямованих на:

- зрив мобілізаційних заходів;
- порушення постачання військової техніки та пального;
- зрив збору гуманітарної допомоги,

коли такі дії були спрямовані на вплив на відповідних суб'єктів та привернення уваги до певних поглядів.

Мотив ≠ мета

Необхідно розрізняти:

мотив – чому особа діє;

мета – якого результату вона прагне досягти терористичним діянням.

Наприклад, корисливий мотив не виключає ст. 258.

Особа може погодитися на підпал чи вибух **за гроші**, але водночас усвідомлювати і бажати досягнення терористичної мети.

Тому:

«діяв за винагороду» ≠ автоматично відсутня терористична мета.

Саме цей аргумент був відхилений судами у справі про підпал адміністративної будівлі у 2026 р.

Погроза вчинення терористичного акту

Частина 1 ст. 258 прямо передбачає як самостійну форму:

погрозу вчинення зазначених небезпечних дій з тією самою спеціальною метою.

Отже, фактичний:

- вибух;
- підпал;
- постріл;
- інший небезпечний вплив

для цієї форми не потрібний.

Вимоги до погрози

Погроза повинна стосуватися саме вчинення дій, що відповідають терористичній конструкції.

Наприклад:

«підірву будівлю, якщо орган влади не прийме рішення»

може утворювати форму ст. 258 за наявності всіх інших ознак.

Звичайна побутова погроза пошкодження конкретної речі без терористичної мети ст. 258 не утворює.

Момент закінчення при погрозі

Ця форма є закінченою з моменту, коли **погрозу доведено до відповідного адресата** і вона має необхідну терористичну спрямованість.

Фактична реалізація погрози не потрібна.

Тому:

терористична погроза сама по собі → закінчений склад ч. 1 ст. 258.

Момент закінчення при фактичних діях

Якщо йдеться не про погрозу, а про:

- застосування зброї;
- вибух;
- підпал;
- іншу дію,

склад за ч. 1 є закінченим, коли така дія **фактично створила передбачену законом небезпеку** і була вчинена зі спеціальною терористичною метою.

Не потрібно чекати:

- смерті;
- фактичної значної майнової шкоди;
- реалізації інших тяжких наслідків.

Якщо особа безпосередньо приступила до виконання, але небезпечна дія не була доведена до відповідного рівня з незалежних причин, можливий **замах на терористичний акт**.

Наприклад, у жовтні 2026 р. суд першої інстанції кваліфікував як **незакінчений замах на терористичний акт** спробу закласти вибуховий пристрій біля відділу поліції, припинену до його встановлення та вибуху. Вирок на момент повідомлення не набрав законної сили, тому цей приклад є ілюстративним, а не остаточною правовою позицією ВС.

Кваліфікуючі ознаки – ч. 2 ст. 258 КК

Частина 2 передбачає ті самі дії, якщо вони:

- вчинені **повторно**;
- вчинені **за попередньою змовою групою осіб**;
- або **призвели до заподіяння значної майнової шкоди чи інших тяжких наслідків**.

Повторність

Йдеться про вчинення нового терористичного акту особою, яка вже раніше вчинила відповідне кримінальне правопорушення, з урахуванням загальних правил про повторність.

Попередня змова групи осіб

Необхідна домовленість **двох або більше співвиконавців до початку вчинення терористичного акту**.

Сам факт одночасної присутності кількох осіб недостатній.

Значна майнова шкода у ч. 2

Тут необхідно відрізняти:

ч. 1 – дії створювали небезпеку заподіяння значної майнової шкоди;

ч. 2 – значна майнова шкода фактично настала.

Це важлива тестова відмінність.

Інші тяжкі наслідки

Поняття є **оцінним**.

Воно може охоплювати тяжкі наслідки, які за характером і масштабом істотно перевищують небезпеку основного складу, але не становлять загибелі людини, що спеціально виділена в ч. 3.

У кожній справі необхідно встановити:

- фактичний наслідок;
- його тяжкість;

- причинний зв’язок із терористичним актом;
- психічне ставлення винного до наслідку.

Частина 3 ст. 258 КК – загибель людини

Найбільш кваліфікованим є терористичний акт, якщо дії, передбачені ч. 1 або 2, **призвели до загибелі людини**.

Формула:

терористичний акт + причинний зв’язок + смерть людини → ч. 3 ст. 258.

Санкція ч. 3 передбачає:

- позбавлення волі від 10 до 15 років;
- або **довічне позбавлення волі**;
- із конфіскацією майна або без такої.

Суб’єктивна сторона

Терористичний акт вчиняється **з прямим умислом** щодо основного діяння і обов’язково характеризується однією зі спеціальних цілей.

ККС ВС прямо наголосив:

без установлення спеціальної терористичної мети кваліфікація за ст. 258 є неправильною.

Щодо тяжких наслідків психічне ставлення встановлюється окремо залежно від фактичних обставин.

Суб’єкт

Суб’єкт – фізична осудна особа, яка досягла **14 років**.

Стаття 258 належить до кримінальних правопорушень, за які відповідно до ч. 2 ст. 22 КК відповідальність настає з 14-річного віку.

Ст. 258 ⇹ ст. 194 КК

Це одне з найважливіших розмежувань.

В обох випадках можливі:

- підпал;
- вибух;
- знищення чи пошкодження майна;
- загальнонебезпечний спосіб.

Але:

ст. 194 – умисел спрямований на знищення або пошкодження чужого майна;

ст. 258 – небезпечна дія вчиняється зі спеціальною терористичною метою.

Ознака	**ст. 194**	**ст. 258**
Основний об’єкт	власність	**громадська безпека**
Підпал / вибух	можливі	можливі
Спеціальна терористична мета	ні	**обов’язкова**
Головна спрямованість	пошкодження майна	**залякування, дестабілізація, вплив тощо**

Отже:

спалив автомобіль через помсту → 194;

підірвав об’єкт, щоб залякати населення чи вплинути на орган влади → 258.

Ст. 258 ↔ умисне вбивство

Смерть людини під час терористичного акту прямо передбачена **ч. 3 ст. 258**.

Однак у складних фабулах потрібно оцінювати:

- спрямованість умислу;
- чи є позбавлення життя самостійною метою;
- чи йдеться про спеціальне посягання на конкретного потерпілого.

Не можна механічно кваліфікувати будь-яке вбивство за допомогою вибуху як терористичний акт.

Головна умова ст. 258 залишається незмінною: **наявність спеціальної терористичної мети.**

Ст. 258 ↔ ст. 259 КК

Ст. 258:

винний:

- реально вчиняє небезпечне діяння;
- або **погрожує його вчинити**, маючи відповідну терористичну мету.

Ст. 259:

особа робить **завідомо неправдиве повідомлення** про підготовку вибуху, підпалу чи інших дій, що загрожують загибеллю людей або іншими тяжкими наслідками.

Отже:

реально має намір реалізувати терористичну погрозу → 258;

знає, що повідомлення про «бомбу» неправдиве → 259.

Частина 6 ст. 258 – спеціальне звільнення від відповідальності

Стаття 258 передбачає спеціальну заохочувальну норму лише щодо **погрози вчинення терористичного акту за ч. 1**.

Особа звільняється від кримінальної відповідальності, якщо сукупно:

- до повідомлення їй про підозру **добровільно повідомила правоохоронний орган** про кримінальне правопорушення;
- сприяла його припиненню або розкриттю;
- внаслідок цього та вжитих заходів було відвернено:
    - небезпеку для життя чи здоров'я;
    - значну майнову шкоду;
    - інші тяжкі наслідки;
- у її діях **немає складу іншого кримінального правопорушення**.

Важливо:

ч. 6 стосується саме погрози, а не вже здійсненого вибуху, підпалу чи іншої фактичної терористичної дії.

Порівняльна матриця

Ситуація	**Основний орієнтир**
Підпал лише для знищення чужого майна	**ст. 194**
Підпал для залякування населення	**ст. 258**
Вибух для впливу на рішення органу влади	**ст. 258**
Реальна погроза вибухом із терористичною метою	**ст. 258**
Завідомо неправдиве повідомлення про неіснуючу бомбу	**ст. 259**
Реальна небезпечна дія без терористичної мети	інша відповідна стаття, **не автоматично 258**

Кваліфікаційний алгоритм

При небезпечному вибуху, підпалі чи застосуванні зброї необхідно встановити:

- **Що саме зроблено?**
    - застосовано зброю;
    - вчинено вибух;
    - підпал;
    - іншу небезпечну дію;
    - лише висловлено погрозу.
- **Чи створила фактична дія небезпеку:**
    - життю або здоров'ю;
    - значній майновій шкоді;
    - іншим тяжким наслідкам?
- **Якою була мета?**
    - порушити громадську безпеку;
    - залякати населення;

    - спровокувати воєнний конфлікт;
    - міжнародне ускладнення;
    - вплинути на рішення чи поведінку відповідних суб'єктів;
    - привернути увагу до певних поглядів.
- **Якщо жодної терористичної мети немає:**
    - ст. 258 не застосовуємо;
    - перевіряємо ст. 194, злочини проти життя, здоров'я тощо.
- **Чи це лише погроза?**
    - реальна терористична спрямованість → ч. 1 ст. 258;
    - завідомо вигадане повідомлення → перевіряємо ст. 259.
- **Чи вчинено повторно або групою за попередньою змовою?**
    - так → ч. 2.
- **Чи фактично заподіяно значну майнову шкоду або інші тяжкі наслідки?**
    - так → ч. 2.
- **Чи загинула людина?**
    - так → ч. 3.

Короткий підсумок

Терористичний акт за ст. 258 КК – це не будь-який вибух, підпал чи небезпечне насильство. Для кваліфікації обов'язково потрібно встановити **спеціальну терористичну мету**. Саме це послідовно підкреслює ККС ВС.

Основний склад має дві форми:

фактична небезпечна дія – застосування зброї, вибух, підпал чи інша дія, що створила передбачену ст. 258 небезпеку;

погроза вчинити таку дію з тією самою спеціальною метою.

Кваліфікуюча структура:

ч. 1 – небезпечна дія або терористична погроза + спеціальна мета;

ч. 2 – повторність / попередня змова групи / фактично заподіяна значна майнова шкода або інші тяжкі наслідки;

ч. 3 – загибель людини.

Найважливіше розмежування:

194 – хочу знищити майно;

258 – використовую небезпечну дію, щоб залякати, дестабілізувати, примусити або привернути суспільну увагу;

259 – лише завідомо неправдиво повідомляю про неіснуючу загрозу.

Найкоротша формула для ЄДКІ:

небезпечна дія без спеціальної мети ≠ терористичний акт;

небезпечна дія + терористична мета = 258;

фактичні тяжкі наслідки = ч. 2;

загибель людини = ч. 3.

Інші кримінальні правопорушення терористичної спрямованості: ст. 258-1–258-5 КК України

Нормативна основа: ст. 258-1–258-5 КК України; Закон України «Про боротьбу з тероризмом». Чинна редакція КК України – від 18 вересня 2026 р.

Ці норми криміналізують не сам терористичний акт, а **різні форми організаційного, інформаційного, кадрового, матеріального та фінансового забезпечення терористичної діяльності**.

Основна матриця:

258-1 – втягую або примушую іншу особу;

258-2 – публічно закликаю;

258-3 – створюю, очолюю, беру участь у терористичній групі/організації або сприяю їй;

258-4 – вербую, озброюю, навчаю, використовую особу для теракту або сам проходжу навчання тероризму;

258-5 – надаю, збираю чи зберігаю активи для терористичної діяльності.

Стаття 258-1 КК – втягнення у вчинення терористичного акту

Частина 1 ст. 258-1 охоплює:

- **втягнення особи у вчинення терористичного акту**;
- **примушування до вчинення терористичного акту**,

якщо при цьому використовуються:

- обман;
- шантаж;
- уразливий стан особи;
- насильство;
- погроза застосування насильства.

Основна формула: **вплив на конкретну особу + мета залучити її до терористичного акту = ст. 258-1.**

Втягнення

Втягнення передбачає активний вплив на іншу особу, внаслідок якого у неї формується намір брати участь у терористичному акті.

Це може здійснюватися шляхом:

- переконання;
- обману;
- психологічного тиску;
- використання залежності;
- інших форм цілеспрямованого впливу.

Примушування

Примушування характеризується більш інтенсивним впливом, коли особу фактично змушують до відповідної поведінки, зокрема через:

- шантаж;
- насильство;
- погрозу насильством;
- використання уразливого стану.

Для ст. 258-1 важливо, що вплив спрямований **саме на вчинення терористичного акту**, а не загалом на участь у будь-якій протиправній діяльності.

Момент закінчення ст. 258-1

Склад не потребує фактичного вчинення залученою особою терористичного акту.

Вирішальним є здійснення дій, що утворюють **втягнення або примушування**.

Якщо надалі ця особа фактично бере участь у терористичному акті, її власні дії кваліфікуються окремо за відповідними нормами.

Кваліфікуючі ознаки ст. 258-1

Кваліфікованою є поведінка, вчинена:

- щодо **кількох осіб**;
- **повторно**;
- за попередньою змовою групою осіб;
- службовою особою з використанням службового становища.

Стаття 258-2 КК – публічні заклики до вчинення терористичного акту

Стаття 258-2 охоплює **публічні заклики до вчинення терористичного акту**, а також розповсюдження, виготовлення чи зберігання з метою розповсюдження матеріалів із такими закликами.

Основна формула:

публічно схиляє невизначене коло осіб до теракту → ст. 258-2.

Публічний характер

Заклик повинен бути звернений не лише до конкретного співучасника, а до:

- невизначеного кола осіб;
- аудиторії;
- групи людей;
- користувачів інформаційної мережі;
- учасників публічного заходу тощо.

Форма може бути:

- усною;

- письмовою;
- у мережі Інтернет;
- через відео;
- друковані матеріали;
- інші засоби поширення інформації.

Заклик ↔ втягнення

Ст. 258-1:

вплив спрямований на **конкретну особу**, яку залучають до теракту.

Ст. 258-2:

звернення має **публічний характер** і спрямоване на формування готовності до терористичного акту у ширшого кола осіб.

Тому:

«ти повинен підірвати об'єкт» → перевіряємо 258-1;

«закликаю всіх здійснювати вибухи» → 258-2.

Матеріали із закликами

Кримінально караним є не лише сам виступ, а й:

- виготовлення;
- поширення;
- зберігання **з метою поширення**

матеріалів, що містять публічні заклики до терористичного акту.

Саме **мета подальшого розповсюдження** відрізняє кримінально каране зберігання від звичайного володіння відповідним матеріалом.

Використання засобів масової інформації

Використання засобів масової інформації утворює кваліфіковану форму ст. 258-2.

Стаття 258-3 КК – створення терористичної групи чи терористичної організації

Частина 1 ст. 258-3 охоплює:

- **створення терористичної групи чи терористичної організації**;
- **керівництво** нею;
- **участь** у ній;
- **організаційне чи інше сприяння** її створенню або діяльності.

Основна формула:

терористична структура + створення / керівництво / участь / сприяння = ст. 258-3.

Терористична група і терористична організація

При встановленні їх ознак застосовуються положення КК та Закону України «Про боротьбу з тероризмом».

Визначальною є **терористична спрямованість діяльності об'єднання**.

Не обов'язково, щоб кожний учасник особисто:

- здійснював вибух;
- застосовував зброю;
- вчиняв конкретний терористичний акт.

Достатньою може бути **свідома участь у функціонуванні терористичної організації**.

Позиція ККС ВС

ККС ВС у постанові від **13 червня 2024 р., справа № 296/806/21**, сформулював принципове правило:

доведена участь у терористичній організації є закінченим складом ст. 258-3 незалежно від того, чи розпочали її учасники вчинення конкретних терористичних злочинів.

Тому:

вступив і реально виконує функції в терористичній організації → склад уже закінчений.

Окреме офіційне рішення про визнання організації терористичною не потрібне

ККС ВС ще у постанові 2018 р. зазначив:

для відповідальності за ст. 258-3 **не потрібно окремого рішення суду, Верховної Ради, Кабінету Міністрів чи іншого органу, яким конкретна організація була б формально визнана терористичною**.

Суд сам встановлює відповідність фактичної діяльності законодавчим ознакам терористичної організації.

Це важливе правило для кваліфікаційних задач.

Участь у терористичній організації

Участь передбачає:

- добровільне входження;
- усвідомлення характеру організації;
- виконання певних функцій;
- фактичну діяльність на її користь.

Не обов'язково мати:

- членський квиток;
- формальний наказ про зарахування;
- офіційно визначену посаду.

Значення має **реальна поведінка особи**.

Ст. 258-3 ↔ ст. 260 КК

Терористична організація може мати у своєму складі незаконні збройні формування.

Водночас ст. 258-3 і ст. 260 мають різні безпосередні конструкції, тому в судовій практиці залежно від конкретних дій особи може виникати питання їх співвідношення чи сукупності.

ККС ВС у справах терористичної спрямованості окремо аналізує участь у незаконному збройному формуванні, що функціонує у складі терористичної організації.

Спеціальне звільнення за ст. 258-3

Від кримінальної відповідальності може бути звільнена особа, **крім організатора і керівника**, якщо вона:

- добровільно повідомила правоохоронний орган про відповідну терористичну діяльність;
- сприяла її припиненню або розкриттю пов'язаних злочинів;
- і в її діях немає складу іншого кримінального правопорушення.

Стаття 258-4 КК – сприяння вчиненню терористичного акту, проходження навчання тероризму

Чинна назва статті після змін 2023 р.:

«Сприяння вчиненню терористичного акту, проходження навчання тероризму».

Це важливе уточнення до структури питання: ст. 258-4 тепер криміналізує не лише дії особи, яка **готує іншого терориста**, а й **проходження такого навчання самим майбутнім учасником терористичної діяльності**.

Частина 1 ст. 258-4

Охоплює:

- **вербування**;
- **озброєння**;
- **навчання особи** з метою вчинення терористичного акту;
- **використання особи** з цією метою;
- **проходження навчання тероризму**.

Основна формула:

готую іншу особу до теракту або сам свідомо проходжу спеціальне навчання для терористичної діяльності → ст. 258-4.

Вербування ↔ втягнення

Ці поняття близькі, але не тотожні.

Ст. 258-1 акцентує на способі втягнення або примушування конкретної особи до **вчинення терористичного акту**.

Ст. 258-4 охоплює спеціальні форми **підготовчого забезпечення** особи:

- вербування;

- озброєння;
- навчання;
- використання.

При конкуренції норм необхідно встановити фактичний зміст поведінки і спеціальну законодавчу конструкцію.

Проходження навчання тероризму

Примітка до ст. 258-4 визначає його як отримання від іншої особи:

- інструкцій;
- знань;
- практичних навичок

щодо:

- виготовлення чи використання вибухових речовин;
- вогнепальної чи іншої зброї;
- шкідливих або небезпечних речовин;
- інших специфічних методів або засобів,

з метою здійснення діяльності, яка відповідно до закону є терористичною.

Отже:

сам факт навчання поводженню зі зброєю ≠ ст. 258-4.

Необхідна **терористична спрямованість навчання**.

Момент закінчення навчання

Оскільки закон криміналізує саме **проходження навчання як процес**, для закінченого складу не потрібно:

- завершити курс;
- отримати сертифікат;
- реально вчинити теракт.

У науковій літературі після реформи 2023 р. обґрунтовано, що склад може бути закінченим уже з фактичного початку отримання такого цілеспрямованого навчання.

Кваліфіковані форми ст. 258-4

Частина 2 передбачає, зокрема, дії:

- щодо кількох осіб – крім самої форми проходження навчання;
- повторно;
- за попередньою змовою групою осіб;
- службовою особою з використанням службового становища.

Крім того, чинна редакція містить особливо кваліфіковану форму, якщо відповідні дії вчиняє:

- особа, яка здійснює **злочинний вплив**;

- або суб'єкт **підвищеного злочинного впливу**, у тому числі «вор у законі».

Спеціальне звільнення за проходження навчання

Особа може бути звільнена від кримінальної відповідальності за проходження навчання тероризму, якщо вона:

- добровільно відмовилася від подальшої злочинної діяльності;
- повідомила правоохоронний орган;
- сприяла запобіганню або припиненню пов'язаної терористичної діяльності.

Ця норма стосується саме **проходження навчання**, а не всіх форм ч. 1.

Стаття 258-5 КК – фінансування тероризму

Чинна ч. 1 ст. 258-5 має широку конструкцію.

Вона охоплює **надання, збір або зберігання будь-яких активів прямо чи опосередковано**:

- з метою їх використання;
- або з усвідомленням можливості того, що вони будуть повністю чи частково використані

для:

- будь-яких цілей окремим терористом;
- терористичною групою чи організацією;
- організації, підготовки або вчинення терористичного акту;
- втягнення до теракту;
- публічних закликів;
- створення терористичної групи чи організації;
- сприяння терористичному акту;
- навчання тероризму;
- перетинання державного кордону з терористичною метою;
- будь-якої іншої терористичної діяльності;
- а також **спроби вчинення таких дій**.

Основна формула:

активи + терористичне призначення або усвідомлення можливості такого використання = ст. 258-5.

Не лише гроші

Предметом є **будь-які активи**.

Тому фінансування не обмежується:

- готівкою;
- банківськими переказами.

Це можуть бути також інші майнові ресурси, які забезпечують терористичну діяльність.

Не потрібно доводити фактичне використання коштів

Для основного складу достатньо:

- надання;
- збору;
- зберігання активів

за відповідної **мети або усвідомлення можливості їх терористичного використання**.

Тобто якщо кошти були перехоплені до того, як ними фактично оплатили терористичну діяльність, це саме по собі не виключає ст. 258-5.

Фінансування окремого терориста

Після законодавчих змін склад не обмежується фінансуванням конкретного майбутнього теракту.

Кримінально караним є надання активів **для будь-яких цілей окремому терористу чи терористичній групі (організації)** за встановленого суб'єктивного ставлення винного.

Це важлива тестова деталь.

Кваліфіковані форми ст. 258-5

Частина 2 охоплює фінансування, вчинене:

- **повторно**;
- з **корисливих мотивів**;
- за попередньою змовою групою осіб;
- у **великому розмірі**;
- або таке, що спричинило **значну майнову шкоду**.

Частина 3:

- організована група;
- **особливо великий розмір**;
- інші тяжкі наслідки.

Великий та особливо великий розмір

Спеціальна примітка до ст. 258-5 встановлює власні критерії:

великий розмір – понад 6000 НМДГ;

особливо великий – понад 18 000 НМДГ.

Ці пороги не слід змішувати з критеріями майнових злочинів проти власності.

Спеціальне звільнення за ст. 258-5

Особа, крім організатора або керівника терористичної групи чи організації, може бути звільнена від кримінальної відповідальності, якщо вона добровільно:

- повідомила про відповідну терористичну діяльність;
- або іншим чином сприяла її припиненню;

- чи запобіганню злочину, який фінансувала або якому сприяла;

і в її діях немає складу іншого кримінального правопорушення.

Ст. 258-3 ↔ ст. 258-5

Це важливе розмежування.

Ст. 258-3:

особа **організаційно залучена** до створення, керівництва, участі або іншого сприяння діяльності терористичної групи/організації.

Ст. 258-5:

центральним є **надання, збір або зберігання активів** для терористичної діяльності.

Тому:

організаційна участь → 258-3;

фінансове/майнове забезпечення → 258-5.

Якщо одна особа вчиняє самостійні діяння, які повністю відповідають обом складам, питання сукупності вирішується за конкретними обставинами.

Ст. 258-4 ↔ ст. 258-5

258-4:

«людський ресурс» тероризму:

- вербування;
- озброєння;
- навчання;
- використання;
- проходження навчання.

258-5:

«ресурсне забезпечення»:

- активи;
- фінансові чи матеріальні ресурси.

Наприклад:

навчив особу виготовляти вибуховий пристрій для теракту → 258-4;

оплатив придбання матеріалів для цього навчання або теракту → перевіряємо 258-5.

Узагальнююча матриця ст. 258-1–258-5

Стаття	Основна дія	На що спрямовано
258-1	втягнення / примушування	**конкретна особа → теракт**
258-2	публічний заклик / матеріали	**невизначене коло осіб → теракт**

258-3	створення / керівництво / участь / сприяння	**терористична структура**
258-4	вербування / озброєння / навчання / використання / проходження навчання	**підготовка людей до терористичної діяльності**
258-5	надання / збір / зберігання активів	**фінансове чи матеріальне забезпечення тероризму**

Кваліфікаційний алгоритм

При діях, пов'язаних із терористичною діяльністю, необхідно встановити:

- **Особа сама вчиняє терористичний акт?**
  - так → ст. 258;
  - ні → перевіряємо спеціальні форми 258-1–258-5.
- **Впливає на конкретну людину, щоб вона вчинила теракт?**
  - так → 258-1.
- **Публічно закликає невизначене коло осіб?**
  - так → 258-2.
- **Входить до терористичної групи/організації або забезпечує її функціонування?**
  - так → 258-3.
- **Вербує, озброює, навчає або використовує особу для теракту?**
  - так → 258-4.
- **Сама проходить спеціальне терористичне навчання?**
  - так → також 258-4.
- **Надає, збирає чи зберігає активи для терориста або терористичної діяльності?**
  - так → 258-5.
- **Чи потрібно, щоб майбутній теракт реально відбувся?**
  - для більшості цих самостійних складів – **ні**.

Короткий підсумок

Статті **258-1–258-5 КК України** криміналізують різні стадії та способи **забезпечення терористичної діяльності**, причому для більшості з них не потрібно чекати фактичного вчинення терористичного акту.

Основні відмінності:

258-1 – конкретну особу втягнули або примусили;

258-2 – невизначене коло осіб публічно закликають;

258-3 – створюється або функціонує терористична структура;

258-4 – здійснюється кадрова й спеціальна підготовка до терористичної діяльності, включно з проходженням навчання самим майбутнім терористом;

258-5 – забезпечуються активи для тероризму.

Для ст. 258-3 принципове сучасне правило ККС ВС:

участь у терористичній організації – самостійний закінчений склад, навіть якщо її учасники ще не вчинили конкретного терористичного акту.

Так само для ст. 258-3 **не потрібне окреме рішення державного органу про формальне визнання організації терористичною** – її ознаки встановлюються судом у кримінальному провадженні.

Окремо слід запам'ятати актуальну редакцію **ст. 258-4**: після змін 2023 р. вона охоплює не лише сприяння іншій особі, а й **«проходження навчання тероризму»**.

Найкоротша формула для ЄДКІ:

258-1 – залучаю людину;

258-2 – закликаю публіку;

258-3 – будую/підтримую структуру;

258-4 – готую терориста або навчаюся сам;

258-5 – забезпечую ресурсами.

Завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян: ст. 259 КК України та відмежування від терористичного акту

Нормативна основа: ст. 259 КК України.

Стаття 259 КК передбачає відповідальність за **завідомо неправдиве повідомлення про підготовку вибуху, підпалу або інших дій, які загрожують загибеллю людей чи іншими тяжкими наслідками**. Чинна редакція КК України станом на 30 жовтня 2026 р. – від 18 вересня 2026 р.

Основна формула:

повідомлення про небезпечну подію + особа точно знає, що ця інформація неправдива = ст. 259 КК.

Ключовою ознакою є саме **завідома неправдивість** повідомлення.

Об'єкт

Основний безпосередній об'єкт – **громадська безпека**.

Додатково діяння може порушувати:

- нормальну діяльність органів державної влади;
- роботу підприємств, установ та організацій;
- діяльність закладів охорони здоров'я й освіти;
- функціонування об'єктів критичної інфраструктури;
- громадський порядок.

Типовими наслідками неправдивого повідомлення можуть бути:

- евакуація людей;
- припинення роботи установи;
- залучення поліції, ДСНС та інших служб;

- перекриття території;
- проведення вибухотехнічної перевірки.

Однак для основного складу **фактичне настання таких наслідків не є обов'язковим**.

Предмет повідомлення

Повідомлення має стосуватися **підготовки**:

- вибуху;
- підпалу;
- інших дій, які загрожують:
    - загибеллю людей;
    - або іншими тяжкими наслідками.

Тому не будь-яка неправдива інформація про небезпеку утворює ст. 259.

Наприклад:

«у будівлі закладено вибухівку» → типовий предмет ст. 259;

«у вас зламався ліфт» → саме по собі ст. 259 не утворює.

Повідомлення повинно бути неправдивим

Обов'язковою є **об'єктивна неправдивість інформації**.

Тобто подія, про яку повідомляє винний:

- фактично не готується;
- не існує;
- не відповідає дійсності.

Якщо особа повідомляє про **реально існуючу загрозу**, навіть помилково оцінюючи її масштаб, ознаки ст. 259 можуть бути відсутні.

Завідомість

Недостатньо лише того, що повідомлення виявилося неправдивим.

Особа повинна **знати в момент його поширення, що інформація не відповідає дійсності**.

Тому:

помилився і добросовісно повідомив про підозрілий предмет → не ст. 259;

точно знає, що ніякої вибухівки немає, але повідомляє про «замінування» → ст. 259.

У 2026 р. судова практика також виходить із необхідності доведення того, що особа **достовірно усвідомлювала неправдивість повідомлення**.

Форма повідомлення

Спосіб передачі інформації значення для складу не має.

Повідомлення може бути:

- усним;
- письмовим;
- телефоном;
- електронною поштою;
- через месенджер;
- через соціальні мережі;
- через інші засоби зв'язку;
- анонімним;
- від власного імені.

ККС ВС у справі № 935/2308/19 зазначив, що повідомлення може бути доведене **будь-яким способом**, а склад є закінченим, коли воно повідомлене хоча б одній особі з розрахунком на подальше реагування або поширення.

Кому може бути повідомлено

Не обов'язково звертатися безпосередньо до:

- поліції;
- СБУ;
- ДСНС.

Повідомлення може бути адресоване:

- адміністрації установи;
- працівнику підприємства;
- журналісту;
- іншій особі,

якщо воно доводиться до неї таким чином, що може спричинити відповідне реагування або подальше поширення.

Момент закінчення

Основний склад ст. 259 є **формальним**.

Кримінальне правопорушення закінчене з моменту, коли завідомо неправдиве повідомлення **доведене до адресата**.

ККС ВС прямо зазначав, що не потрібно чекати:

- фактичної евакуації;
- приїзду вибухотехніків;
- припинення роботи будівлі;
- заподіяння матеріальної шкоди.

Отже:

зателефонував на «102» і завідомо неправдиво повідомив про бомбу → склад уже закінчений.

Суб'єктивна сторона

Вина – **прямий умисел**.

Винний:

- усвідомлює неправдивість повідомлення;
- розуміє його зміст;
- бажає довести цю інформацію до відповідного адресата.

Спеціальна терористична мета для ст. 259 **не потрібна**.

Мотиви можуть бути різними:

- хуліганські;
- помста;
- бажання зірвати заняття;
- бажання припинити роботу установи;
- особистий конфлікт;
- інші мотиви.

Для кваліфікації вони, як правило, не є конструктивними ознаками.

Суб'єкт

Суб'єкт – фізична осудна особа, яка досягла **16 років**.

Стаття 259 не належить до переліку ч. 2 ст. 22 КК, за якими відповідальність настає з 14 років.

Частина 1 ст. 259

Частина 1 охоплює базовий склад:

завідомо неправдиве повідомлення про підготовку вибуху, підпалу або інших дій, які загрожують загибеллю людей чи іншими тяжкими наслідками.

Санкція – **позбавлення волі від 2 до 6 років**.

Частина 2 ст. 259

Кваліфікований склад має місце, якщо:

- об'єктами завідомо неправдивого повідомлення стали **критично важливі об'єкти інфраструктури**;
- або **будівлі чи споруди, що забезпечують діяльність органів державної влади**;
- або **заклади охорони здоров'я**;
- або **заклади освіти**;
- або діяння спричинило **тяжкі наслідки**;
- або вчинене **повторно**.

Санкція – **позбавлення волі від 4 до 8 років**.

Спеціальний об’єкт повідомлення

Для ч. 2 достатньо, щоб неправдиве повідомлення стосувалося одного зі спеціально визначених законом об’єктів.

Наприклад:

- школи;
- університету;
- лікарні;
- будівлі органу державної влади;
- критично важливого інфраструктурного об’єкта.

При цьому **реальні тяжкі наслідки не обов’язкові**, якщо кваліфікація вже ґрунтується на спеціальному статусі об’єкта.

Тяжкі наслідки

Поняття «тяжкі наслідки» у ст. 259 **не має спеціального кількісного визначення в КК** і є оціночним.

ККС ВС у загальній практиці щодо таких законодавчих конструкцій виходить із того, що їх тяжкість має встановлюватися судом з урахуванням:

- характеру наслідків;
- масштабу порушення роботи об’єкта;
- кількості потерпілих;
- матеріальної шкоди;
- інших конкретних обставин.

Тому:

сама евакуація ще не автоматично = тяжкі наслідки.

Необхідна оцінка реального масштабу наслідків.

Повторність

Повторним є вчинення нового кримінального правопорушення, передбаченого ст. 259, за наявності загальних умов повторності.

Наприклад:

особа у різні дні двічі завідомо неправдиво повідомляє про замінування різних об’єктів.

У такому разі за наявності необхідних умов застосовується **ч. 2 ст. 259**.

Ст. 259 ↔ ст. 258 КК

Це головне розмежування.

Ст. 258 – терористичний акт:

- особа реально вчиняє небезпечну дію;
- або **реально погрожує її вчинити**;
- при цьому має спеціальну **терористичну мету**.

Ст. 259:

- особа лише повідомляє про небезпечну подію;
- **сама знає, що такої події не існує і вона не готується**.

Ознака	**Ст. 258**	**Ст. 259**
Загроза	реальна дія або реальна погроза її вчинити	**завідомо вигадана інформація**
Намір реалізувати вибух/підпал	може бути	**відсутній**
Спеціальна терористична мета	**обов'язкова**	не потрібна
Головна дія	теракт / погроза терактом	**повідомлення**
Момент закінчення	залежно від форми ст. 258	**доведення неправдивого повідомлення до адресата**

Найважливіший критерій: чи існує реальний намір

Наприклад:

«Я заклав бомбу і підірву її, якщо орган влади не виконає вимогу», при цьому вибухівка реально закладена або особа дійсно має намір реалізувати погрозу → перевіряємо **ст. 258**.

«У школі бомба», хоча особа точно знає, що ніякої бомби немає → **ст. 259**.

Ст. 259 ↔ погроза терористичним актом

Особливо важливо не змішувати:

погрозу вчинити теракт і **неправдиве повідомлення, що теракт уже готується кимось або небезпека існує.**

Формула:

«я підірву» + реальна терористична спрямованість → 258;

«там закладена бомба», хоча знає, що її немає → 259.

Чи потрібна мета залякати населення

Для ст. 259 – **ні**.

Це принципова відмінність від ст. 258.

Навіть якщо особа:

- хотіла зірвати уроки;
- намагалася уникнути іспиту;
- мстилася адміністрації;
- діяла «заради жарту»,

це не виключає ст. 259, якщо вона **завідомо неправдиво повідомила про відповідну небезпеку**.

«Жарт» не виключає кримінальної відповідальності

Якщо особа розуміє, що інформація про вибух чи іншу небезпечну подію неправдива, але свідомо передає її адресату, посилання на те, що це був «жарт», не усуває умислу.

У 2026 р. судова практика продовжує застосовувати ст. 259 до свідомо неправдивих повідомлень про «замінування», у тому числі телефоном на спецлінію «102».

Кваліфікаційний алгоритм

При повідомленні про «замінування» необхідно встановити:

- **Чи повідомлено про:**
  - вибух;
  - підпал;
  - іншу дію, що загрожує загибеллю людей чи тяжкими наслідками?
- **Чи була ця інформація фактично неправдивою?**
  - ні → ст. 259 відсутня;
  - так → далі.
- **Чи знав винний, що інформація неправдива?**
  - ні → немає завідомості;
  - так → можлива ст. 259.
- **Чи мав він реальний намір сам здійснити вибух або іншу терористичну дію?**
  - так → перевіряємо ст. 258;
  - ні → 259.
- **Чи була спеціальна терористична мета?**
  - для 259 не потрібна;
  - для 258 – обов'язкова.
- **Якого об'єкта стосувалося повідомлення?**
  - звичайний об'єкт → ч. 1;
  - критична інфраструктура / орган державної влади / медицина / освіта → ч. 2.
- **Чи настали тяжкі наслідки?**
  - так → ч. 2.
- **Чи діяння вчинене повторно?**
  - так → ч. 2.

Короткий підсумок

Стаття 259 КК – це криміналізація саме завідомо неправдивої інформації про небезпечну подію.

Основний склад:

неправдиве повідомлення про підготовку вибуху, підпалу або іншої дії, що загрожує загибеллю людей чи тяжкими наслідками → ч. 1 ст. 259.

Склад є **формальним** і закінчується з моменту доведення такого повідомлення до адресата; не потрібно, щоб реально відбулася евакуація чи інше реагування. Цей підхід прямо сформульований ККС ВС у справі № 935/2308/19.

Кваліфікований склад – ч. 2:

спеціальний об'єкт повідомлення / тяжкі наслідки / повторність. До спеціальних об'єктів належать, зокрема, критично важлива інфраструктура, будівлі чи споруди органів державної влади, заклади охорони здоров'я та освіти.

Головне розмежування:

ст. 258 – загроза реальна або винний реально погрожує її створити + терористична мета;

ст. 259 – загроза вигадана, а винний завідомо знає про її відсутність.

Найкоротша формула для ЄДКІ:

«я реально підірву» + терористична мета → 258;

«там бомба», хоча точно знаю, що її немає → 259.

Створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань та напад на об'єкти підвищеної небезпеки: ст. 260–261 КК України

Нормативна основа: ст. 260–261 КК України. Чинна редакція КК України – від 18 вересня 2026 р.

Основна матриця:

незаконна структура військового типу → ст. 260;

така структура + незаконне озброєння → збройне формування;

участь у його нападі → ч. 4 ст. 260;

напад на спеціальний небезпечний об'єкт з метою його захоплення, пошкодження чи знищення → ст. 261.

Стаття 260 КК – загальна характеристика

Стаття 260 встановлює відповідальність за створення та діяльність **не передбачених законами України воєнізованих або збройних формувань**.

Ключове значення має саме **незаконність створення формування**.

Існування законних військових та інших формувань можливе лише на підставі закону. Тому приватне або самочинне створення структури військового типу за наявності ознак ст. 260 може утворювати кримінальне правопорушення.

Воєнізоване формування

Примітка до ст. 260 визначає воєнізованими формування, які мають **організаційну структуру військового типу**, а саме характеризуються:

- єдиноначальністю;
- підпорядкованістю;
- дисципліною;

- проведенням військової, стройової або фізичної підготовки.

Отже:

військоподібна організація + командування + дисципліна + відповідна підготовка → воєнізоване формування.

Наявність зброї для цієї форми **не є обов'язковою**.

Збройне формування

Збройним є воєнізоване формування, яке додатково **незаконно має на озброєнні придатну для використання вогнепальну, вибухову чи іншу зброю**.

Тому співвідношення понять можна подати так:

воєнізоване формування = військова організаційна модель;

збройне формування = воєнізована модель + незаконне озброєння.

Воєнізоване ⇹ збройне формування

Ознака	**Воєнізоване**	**Збройне**
Організація військового типу	**так**	**так**
Командування та дисципліна	так	так
Військова/стройова/фізична підготовка	так	так
Зброя	не обов'язкова	**обов'язкова**
Незаконне володіння придатною зброєю	не є конструктивною ознакою	**так**

Частина 1 ст. 260

Охоплює:

- **створення не передбачених законами України воєнізованих формувань**;
- **участь у їх діяльності**.

Створення полягає у фактичному формуванні відповідної незаконної структури:

- підборі учасників;
- встановленні командування;
- визначенні підпорядкування;
- запровадженні дисципліни;
- організації підготовки.

Для закінченого створення необхідно, щоб формування фактично набуло передбачених законом ознак.

Частина 2 ст. 260

Охоплює:

- **створення не передбачених законом збройних формувань**;
- **участь у їх діяльності**.

На відміну від ч. 1, тут обов'язковою є **озброєність**.

Тому:

незаконний підрозділ військового типу без зброї → ч. 1;

такий самий підрозділ, що незаконно має придатну зброю → ч. 2.

Участь у діяльності формування

Участь не зводиться лише до:

- носіння зброї;
- безпосередніх бойових дій;
- перебування на передовій.

ККС ВС наголосив, що **характер та обсяг конкретних завдань, які виконує учасник незаконного формування, не визначають наявність складу**.

Так, у практиці ККС ВС особу визнано учасником незаконного збройного формування, хоча вона виконувала функції **психолога**, проводила навчання і тестування особового складу та безпосередньо не застосовувала зброю. Важливими були її усвідомлене входження до формування і виконання завдань, які забезпечували його діяльність.

Отже:

участь ≠ лише бойова участь.

Достатньо свідомого виконання функцій, що становлять діяльність незаконного формування.

Сам факт перебування поруч ≠ участь

Для ст. 260 потрібно довести:

- усвідомлення особою характеру формування;
- добровільне входження до його діяльності;
- виконання певних функцій або завдань.

Саме:

- проживання на відповідній території;
- знайомство з учасниками;
- випадкове перебування на об'єкті

не доводить участі.

Частина 3 ст. 260

Підвищена відповідальність передбачена за:

- **керівництво** такими формуваннями;
- їх **фінансування**;
- постачання їм:
    - зброї;
    - боєприпасів;

- вибухових речовин;
- військової техніки.

Це вже не звичайна участь, а **організаційне або матеріальне забезпечення функціонування незаконної військової структури**.

Керівництво

Може полягати у:

- видачі наказів;
- постановці завдань;
- розподілі функцій;
- плануванні діяльності;
- контролі за виконанням;
- управлінні підрозділом чи всім формуванням.

Фінансування

Охоплює матеріальне забезпечення його діяльності коштами чи іншими ресурсами.

Якщо фінансування здійснюється щодо **терористичної організації або терористичної діяльності**, додатково необхідно перевіряти спеціальні норми, насамперед **ст. 258-5 КК**.

Частина 4 ст. 260 – участь у нападі

Окремо криміналізована **участь у складі передбачених ст. 260 формувань у нападі на підприємства, установи, організації чи громадян**.

Тут особа не просто перебуває у незаконному формуванні, а бере участь у його **нападницькій діяльності**.

Основна формула:

участь у незаконному формуванні → ч. 1 або 2;

участь у нападі такого формування → ч. 4.

Що є нападом

Напад передбачає активну агресивну поведінку, спрямовану проти:

- підприємства;
- установи;
- організації;
- громадян.

Він може супроводжуватися:

- застосуванням зброї;
- насильством;
- захопленням об’єктів;
- знищенням чи пошкодженням майна;
- іншими насильницькими діями.

Якщо під час нападу вчиняються самостійні кримінальні правопорушення, наприклад:

- умисне вбивство;
- терористичний акт;
- захоплення заручників,

необхідно перевіряти питання **додаткової кваліфікації за сукупністю**.

Частина 5 ст. 260 – особливо тяжкі наслідки

Найбільш кваліфікованою є поведінка, передбачена ч. 4, якщо вона призвела до:

- **загибелі людей**;
- або **інших тяжких наслідків**.

Необхідно встановити:

напад формування → відповідний наслідок → причинний зв'язок.

Суб'єктивна сторона

Створення, керівництво та участь у незаконному формуванні є **умисними**.

Учасник повинен усвідомлювати, що:

- формування не передбачене законами України;
- воно має відповідну військовоподібну або збройну структуру;
- він бере участь саме в його діяльності.

Для ч. 4 умислом додатково охоплюється участь у нападі.

Суб'єкт

Суб'єкт – фізична осудна особа, яка досягла **16 років**.

Стаття 260 не включена до переліку ч. 2 ст. 22 КК щодо кримінальної відповідальності з 14 років.

Спеціальне звільнення від відповідальності

Стаття 260 містить спеціальну заохочувальну норму.

Може бути звільнена від кримінальної відповідальності особа, яка:

- перебувала у складі незаконного формування;
- **добровільно вийшла з нього**;
- повідомила про його існування органи державної влади або місцевого самоврядування;
- і в її діях немає складу іншого кримінального правопорушення.

Ця норма покликана стимулювати припинення участі в незаконних формуваннях.

Вона не означає автоматичного звільнення за вже вчинені особою:

- вбивства;
- терористичні акти;

- напади;
- інші самостійні кримінальні правопорушення.

Ст. 260 ↔ ст. 257 – бандитизм

Обидві статті можуть стосуватися:

- стійких груп;
- зброї;
- насильницької діяльності.

Але їх конструкції різні.

Ст. 257 – банда:

обов'язковою є **спеціальна мета нападів**.

Ст. 260 – незаконне збройне формування:

визначальною є **військова організаційна структура**, незаконність її створення та озброєність; напад не є обов'язковим для базового складу.

Ознака	**Банда – 257**	**Збройне формування – 260**
Стійкість	так	характерна
Озброєність	**обов'язкова**	**обов'язкова для ч. 2**
Військова структура	не обов'язкова	**так**
Командування і дисципліна військового типу	не обов'язкові	**характерні**
Мета нападів	**обов'язкова**	для базового складу не потрібна
Напад	визначає саму банду	окрема кваліфікована форма – ч. 4

Основна формула:

озброєна група для нападів → 257;

незаконна структура військового типу → 260.

Ст. 260 ↔ ст. 258-3

Особливо актуальна межа для незаконних збройних формувань, які одночасно пов'язані з терористичною діяльністю.

Ст. 260:

центральною є **незаконна воєнізована або збройна структура**.

Ст. 258-3:

центральною є **терористична спрямованість групи або організації**.

Тому участь у незаконному збройному формуванні не означає автоматично участі у терористичній організації.

Потрібно окремо довести ознаки кожного складу.

У практиці ККС ВС зустрічаються випадки оцінки діяльності незаконних збройних формувань у складі терористичних структур; кваліфікація залежить від фактичних функцій особи та доведеності ознак відповідних складів.

Стаття 261 КК – напад на об'єкти, на яких є предмети, що становлять підвищену небезпеку для оточення

Стаття 261 передбачає відповідальність за **напад на спеціально визначені небезпечні об'єкти**.

Предметом охорони є громадська безпека в умовах функціонування об'єктів, пов'язаних із:

- радіоактивними;
- хімічними;
- біологічними;
- вибухонебезпечними

матеріалами, речовинами чи предметами. Розташування ст. 261 безпосередньо перед нормами про зброю та радіоактивні матеріали відображає її спеціальну спрямованість на об'єкти підвищеної небезпеки.

Об'єкти нападу

Стаття охоплює об'єкти:

- на яких відповідні небезпечні предмети чи речовини **виготовляються**;
- **зберігаються**;
- **використовуються**;
- або якими вони **транспортуються**.

Наприклад, залежно від фактичних ознак це можуть бути:

- сховища небезпечних речовин;
- спеціалізовані виробничі об'єкти;
- відповідні транспортні засоби;
- інші об'єкти, безпека яких має особливе значення для невизначеного кола осіб.

Об'єктивна сторона – напад

Основною дією є **напад**.

Йдеться про активне агресивне посягання на відповідний об'єкт.

Але для ст. 261 самого нападу недостатньо.

Необхідна спеціальна **мета**.

Спеціальна мета ст. 261

Напад повинен здійснюватися з метою:

- **захоплення** відповідного об'єкта;

- його **пошкодження**;
- або **знищення**.

Основна формула:

спеціальний небезпечний об’єкт + напад + мета захопити / пошкодити / знищити = ст. 261.

Якщо особа нападає на такий об’єкт з іншої причини, сама його небезпечність ще не означає автоматичного застосування ст. 261.

Захоплення

Захоплення означає встановлення фактичного незаконного контролю над об’єктом, наприклад:

- заволодіння територією;
- блокування законної адміністрації;
- встановлення власного контролю над його роботою.

Пошкодження

Означає погіршення стану об’єкта із збереженням можливості його відновлення.

Знищення

Передбачає приведення об’єкта у стан повної непридатності або фактичне припинення його існування чи функціонування.

Момент закінчення

Стаття 261 має **усічену конструкцію**.

Злочин є закінченим **з моменту нападу**, вчиненого з передбаченою законом спеціальною метою.

Не потрібно, щоб винному фактично вдалося:

- захопити об’єкт;
- пошкодити його;
- знищити його;
- спричинити витік небезпечних речовин.

Отже:

напад розпочато з метою знищити небезпечний об’єкт → закінчений склад ст. 261.

Суб’єктивна сторона ст. 261

Вина – **прямий умисел**.

Обов’язкова спеціальна мета:

захоплення, пошкодження або знищення об’єкта.

Тому мета є одним із найважливіших елементів кваліфікації.

Суб’єкт

Суб’єкт – фізична осудна особа, яка досягла **16 років**.

Ст. 261 ↔ ст. 194 КК

Ст. 194:

умисне знищення або пошкодження **чужого майна**.

Ст. 261:

саме **напад** на спеціальний об’єкт підвищеної небезпеки із заздалегідь визначеною метою його захоплення, пошкодження або знищення.

Тому:

просто пошкодив чуже майно → перевіряємо 194;

напав на спеціальний небезпечний об’єкт з метою його знищити → 261.

Ст. 261 ↔ ст. 258 КК

Схожість можлива, якщо напад на небезпечний об’єкт створює масштабну загрозу.

Але:

ст. 261 вимагає:

- спеціальний об’єкт;
- напад;
- мету захопити, пошкодити або знищити його.

ст. 258 вимагає:

- відповідну небезпечну дію;
- **терористичну мету**: залякування, порушення громадської безпеки, вплив на органи влади тощо.

Отже:

мета знищити небезпечний об’єкт → 261;

та сама дія додатково має терористичну спрямованість → окремо перевіряємо ознаки ст. 258.

Механічно ототожнювати ці склади не можна.

Порівняльна матриця 257 ↔ 260 ↔ 261

Стаття	Центральна ознака
257	стійка **озброєна банда**, створена для нападів
260	**незаконне воєнізоване/збройне формування** військового типу
261	**напад на спеціальний небезпечний об’єкт** з метою його захоплення, пошкодження чи знищення

Кваліфікаційний алгоритм

При незаконному формуванні необхідно встановити:

- **Чи передбачене його створення законом?**
  - так → ст. 260 відсутня;
  - ні → далі.
- **Чи має структура військовий тип?**
  - єдине командування;
  - підпорядкованість;
  - дисципліна;
  - спеціальна підготовка.
- **Чи є придатна зброя?**
  - ні → можлива ч. 1;
  - так → перевіряємо ч. 2.
- **Яка роль конкретної особи?**
  - створення;
  - звичайна участь;
  - керівництво;
  - фінансування;
  - постачання озброєння.
- **Чи брала особа участь у нападі?**
  - так → ч. 4.
- **Чи напад спричинив загибель людей або інші тяжкі наслідки?**
  - так → ч. 5.
- **Чи структура створена саме для нападів і має ознаки банди?**
  - перевіряємо ст. 257.
- **Чи має вона терористичну спрямованість?**
  - перевіряємо ст. 258-3 та інші терористичні склади.

При нападі на небезпечний об'єкт:

- **Чи є об'єкт спеціальним за ст. 261?**
- **Чи пов'язаний він із радіоактивними, хімічними, біологічними або вибухонебезпечними матеріалами?**
- **Чи мав місце саме напад?**
- **Якою була мета?**
  - захопити;
  - пошкодити;
  - знищити.
- **Чи була додатково терористична мета?**
  - перевіряємо можливе застосування ст. 258.

Короткий підсумок

Стаття 260 КК криміналізує створення та діяльність **не передбачених законом воєнізованих і збройних формувань**.

Головна межа:

воєнізоване формування – незаконна структура військового типу; збройне формування – така структура, що додатково незаконно озброєна.

Для участі за ст. 260 **не потрібно особисто воювати або застосовувати зброю**. ККС ВС прямо зазначив, що характер і обсяг конкретних завдань не впливають на кваліфікацію, якщо особа усвідомлено бере участь у діяльності незаконного формування.

Кваліфікаційна структура ст. 260:

ч. 1 – створення/участь у незаконному воєнізованому формуванні;

ч. 2 – створення/участь у незаконному збройному формуванні;

ч. 3 – керівництво, фінансування, постачання зброї, боєприпасів, вибухових речовин чи військової техніки;

ч. 4 – участь такого формування у нападі;

ч. 5 – напад, що спричинив загибель людей або інші тяжкі наслідки.

Стаття 261 має іншу логіку:

спеціальний небезпечний об'єкт + напад + мета захопити, пошкодити або знищити його.

Найкоротша формула для ЄДКІ:

військова структура без законної підстави → 260;

військова структура + зброя → збройне формування;

напад її учасників → ч. 4 ст. 260;

напад саме на об'єкт із радіоактивними, хімічними, біологічними чи вибухонебезпечними матеріалами з метою його захоплення/пошкодження/знищення → 261.

Незаконне заволодіння та поводження зі зброєю, боєприпасами і вибуховими речовинами: ст. 262–264 КК України

Нормативна основа: ст. 262, 263, 263-1, 264 КК України; Закон України «Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України».

Цей блок охоплює різні за характером діяння щодо зброї та інших небезпечних предметів:

ст. 262 – незаконно заволодів зброєю, боєприпасами, вибуховими речовинами чи радіоактивними матеріалами;
ст. 263 – незаконно носить, зберігає, придбаває, передає або збуває їх;
ст. 263-1 – незаконно виготовляє, переробляє чи ремонтує зброю або виготовляє боєприпаси / вибухові предмети;
ст. 264 – законно чи фактично має зброю або боєприпаси, але недбало їх зберігає, що спричиняє тяжкі наслідки.

Чинна редакція КК України – від 18 вересня 2026 р.

Предмет кримінальних правопорушень

Для правильного розмежування необхідно насамперед визначити **конкретний предмет**.

У різних статтях ним можуть бути:

- вогнепальна зброя;
- бойові припаси;
- вибухові речовини;
- вибухові пристрої;
- холодна зброя;
- радіоактивні матеріали.

При цьому склад предметів у різних статтях **не повністю збігається**.

Наприклад:

- ст. 262 охоплює також **радіоактивні матеріали**;
- ч. 1 ст. 263 – вогнепальну зброю, крім гладкоствольної мисливської, бойові припаси, вибухові речовини та вибухові пристрої;
- ч. 2 ст. 263 окремо регулює **холодну зброю**;
- ст. 264 стосується лише **вогнепальної зброї або бойових припасів**.

Стаття 262 КК – незаконне заволодіння зброєю та іншими небезпечними предметами

Стаття 262 передбачає відповідальність за:

- **викрадення**;
- **привласнення**;
- **вимагання**;
- заволодіння шляхом **шахрайства**;

вогнепальною зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями або радіоактивними матеріалами.

Основна формула:

незаконно отримує сам предмет зі спеціального переліку → ст. 262.

Викрадення за ст. 262

Викрадення означає незаконне вилучення відповідного предмета з володіння іншої особи.

Спосіб може відповідати за своєю фактичною природою:

- крадіжці;
- грабежу;
- іншим формам незаконного вилучення.

Але через **спеціальний предмет** застосовується не загальна стаття про посягання на власність, а ст. 262.

Отже:

викрав звичайну річ → ст. 185;

викрав вогнепальну зброю → спеціальна ст. 262.

Привласнення

Привласнення має місце, коли відповідний предмет:

- перебував у особи правомірно;
- був їй ввірений або фактично переданий на законній підставі;
- а потім незаконно обернений нею на свою користь.

За логікою це близько до ст. 191, але предмет ст. 262 є спеціальним.

Шахрайство

Заволодіння шляхом шахрайства означає, що власник або законний володілець **сам передає предмет під впливом обману чи зловживання довірою**.

Тобто механізм аналогічний ст. 190, однак застосовується спеціальна норма – **ст. 262**.

Вимагання

Вимагання полягає у висуненні вимоги передати відповідний предмет із застосуванням передбаченого законом примусового впливу.

Якщо вимагання супроводжується **насильством, небезпечним для життя чи здоров'я**, це є особливо кваліфікованою формою за ч. 3 ст. 262.

Кваліфікуючі ознаки ст. 262

Частина 1:

- викрадення;
- привласнення;
- вимагання;
- заволодіння шляхом шахрайства.

Частина 2:

ті самі дії:

- вчинені **повторно**;
- за попередньою змовою групою осіб;
- а також заволодіння відповідними предметами **шляхом зловживання службовим становищем**.

Частина 3:

- дії за ч. 1 або 2, вчинені **організованою групою**;
- **розбій** з метою викрадення відповідних предметів;
- **вимагання**, поєднане з насильством, небезпечним для життя чи здоров'я.

Ст. 262 ⇹ ст. 185–191

Стаття 262 є **спеціальною нормою за предметом**.

Загальна форма	**Якщо предмет звичайне майно**	**Якщо предмет – зброя тощо**
таємне викрадення	185	**262**
відкрите заволодіння	186	**262**
розбій	187	**ч. 3 ст. 262**
вимагання	189	**262**
шахрайство	190	**262**
привласнення	191	**262**

Головний тест:

що саме було предметом заволодіння?

Стаття 263 КК – незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами

Частина 1 ст. 263 охоплює:

- **носіння**;
- **зберігання**;
- **придбання**;
- **передачу**;
- **збут**

без передбаченого законом дозволу:

- вогнепальної зброї, крім гладкоствольної мисливської;
- бойових припасів;
- вибухових речовин;
- вибухових пристроїв.

Основна формула:

предмет уже перебуває в особи або переходить між особами + відсутня належна правова підстава → ст. 263.

Носіння

Носіння означає фактичне переміщення предмета **безпосередньо при собі**:

- у руках;
- одязі;
- сумці;
- іншому предметі, який особа безпосередньо переносить.

Важливим є реальний фізичний контроль над предметом під час переміщення.

Зберігання

Зберігання означає фактичне володіння предметом у певному місці:

- житлі;
- гаражі;
- схованці;
- автомобілі;
- іншому контрольованому особою місці.

Це зазвичай **триваюче кримінальне правопорушення** – незаконний стан зберігається, доки особа фактично контролює предмет.

Придбання

Придбання – це набуття предмета:

- шляхом купівлі;
- обміну;
- отримання у подарунок;
- іншої передачі,

без передбаченої законом правової підстави.

Якщо ж особа **сама викрала** зброю, первинне заволодіння кваліфікується за ст. 262, а питання подальшого незаконного зберігання вирішується з урахуванням співвідношення складів.

Передача

Передача полягає у фактичному переміщенні предмета від однієї особи до іншої без обов'язкової зміни власника.

Наприклад:

- передав «потримати»;
- передав для використання;
- тимчасово надав іншій особі.

Збут

Збут – остаточне незаконне відчуження предмета іншій особі.

Може здійснюватися шляхом:

- продажу;
- обміну;
- дарування;
- іншої форми передачі назавжди.

Частина 2 ст. 263 – холодна зброя

Окремо встановлена відповідальність за:

- носіння;
- виготовлення;
- ремонт;
- збут

без передбаченого законом дозволу:

- кинджалів;
- фінських ножів;
- кастетів;
- іншої холодної зброї.

Звернімо увагу:

«зберігання холодної зброї» саме по собі у диспозиції ч. 2 ст. 263 не назване.

Це важлива тестова деталь.

Предмет повинен реально бути зброєю або боєприпасом

Не кожен предмет, зовні схожий на зброю, є предметом ст. 263.

Необхідно встановити його:

- конструктивне призначення;
- технічну справність або придатність;
- належність до відповідної категорії.

Тому у практиці істотне значення має **експертне дослідження**.

Один патрон і малозначність

ККС ВС визнавав можливість застосування ч. 2 ст. 11 КК у винятковій ситуації з незаконним зберіганням **одного патрона**, коли особа не мала зброї, з якої його можна було використати, а діяння фактично не створювало істотної суспільної небезпеки.

Водночас у справі 2023 р. ККС ВС зазначив, що незаконне зберігання **шести придатних патронів** уже не дає підстав автоматично вважати діяння малозначним.

Отже:

кількість боєприпасів може враховуватися при оцінці малозначності, але універсального правила «один/декілька патронів = немає складу» не існує.

Добровільна здача – ч. 3 ст. 263

Особа, яка вчинила кримінальне правопорушення за ч. 1 або 2 ст. 263, **звільняється від кримінальної відповідальності**, якщо вона добровільно здала органам влади:

- зброю;
- бойові припаси;
- вибухові речовини;
- вибухові пристрої.

Що означає добровільність

Ключове питання:

чи мала особа реальну можливість і надалі володіти предметом, але за власною волею вирішила його здати.

Якщо зброю:

- знайшли під час обшуку;
- вилучили під час затримання;
- особа передала лише після фактичного викриття і втрати можливості її приховувати,

це не обов'язково є добровільною здачею.

Верховний Суд окремо аналізував критерій добровільності при застосуванні ч. 3 ст. 263.

Особливість воєнного стану: задекларована цивільна зброя

З 2024 р. діє спеціальний порядок щодо **знайденої та отриманої цивільними особами вогнепальної зброї і боєприпасів** у період воєнного стану.

Закон № 3899-IX передбачив можливість:

- повідомити про знайдену зброю;
- здати її;
- або у визначених випадках **задекларувати її в Національній поліції та залишити у володінні й користуванні на період воєнного стану**.

Отже, у фабулах після набрання чинності цим порядком потрібно перевіряти:

чи підлягала конкретна зброя декларуванню і чи була вона належно задекларована.

Задекларована відповідно до спеціального закону зброя не може механічно оцінюватися як незаконно збережена за ст. 263.

Водночас закон прямо виключає можливість декларування, зокрема:

- кулеметів;
- гранатометів;
- мінометів;
- переносних ЗРК;
- певних великокаліберних систем;
- зброї зі знищеним чи незаконно зміненим маркуванням;
- зброї, що є знаряддям кримінального правопорушення;
- окремих інших категорій.

Стаття 263-1 КК – незаконне виготовлення, переробка чи ремонт зброї

Частина 1 ст. 263-1 охоплює:

- незаконне **виготовлення** вогнепальної зброї;
- її **переробку**;
- **ремонт**;
- фальсифікацію;

- незаконне видалення;
- зміну її маркування;
- незаконне виготовлення:
    - бойових припасів;
    - вибухових речовин;
    - вибухових пристроїв.

Основна формула:

створює або технічно змінює сам предмет → 263-1;

лише має/носить/зберігає готовий предмет → 263.

Виготовлення

Виготовлення – створення нового предмета, який набуває властивостей:

- вогнепальної зброї;
- боєприпасу;
- вибухової речовини;
- вибухового пристрою.

Наприклад, перетворення комплекту деталей у працездатну вогнепальну зброю може утворювати виготовлення.

Переробка

Переробка – конструктивне втручання у вже існуючий предмет, у результаті якого змінюються його властивості.

Типова ситуація:

перероблення стартової, сигнальної чи іншої зброї так, щоб вона стала придатною для ураження снарядом.

Ремонт

Ремонт полягає у відновленні функціональних властивостей вогнепальної зброї.

Цим він відрізняється від виготовлення:

виготовлення – створює зброю;

ремонт – відновлює вже існуючу.

Кваліфікуючі ознаки ст. 263-1

Частина 2:

- повторність;
- попередня змова групи осіб.

Частина 3:

- вчинення організованою групою.

Ст. 263 ↔ ст. 263-1

Ознака	**ст. 263**	**ст. 263-1**
Основна поведінка	поводження з готовим предметом	**створення / технічна зміна предмета**
Зберігання	так	ні
Носіння	так	ні
Придбання	так	ні
Передача / збут	так	не основна конструкція
Виготовлення вогнепальної зброї	ні	**так**
Переробка	ні	**так**
Ремонт	холодна зброя – ч. 2 ст. 263	**вогнепальна зброя – 263-1**

При цьому після незаконного виготовлення зброї її подальше зберігання чи носіння може потребувати окремої оцінки за ст. 263.

Стаття 264 КК – недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів

Стаття 264 передбачає відповідальність за **недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів, якщо це спричинило загибель людей або інші тяжкі наслідки**.

Основна формула:

зброя/боєприпаси перебувають у особи + вона не забезпечила належне зберігання + виник тяжкий наслідок = ст. 264.

Що означає недбале зберігання

Йдеться про порушення належних вимог безпеки, внаслідок якого інша особа отримує доступ до зброї або виникає інша небезпечна ситуація.

Наприклад:

- заряджена зброя залишена у відкритому доступі;
- дитина чи інша особа може безперешкодно нею скористатися;
- боєприпаси зберігаються без необхідних заходів безпеки.

Матеріальний склад

Для ст. 264 самого порушення правил зберігання **недостатньо**.

Необхідний наслідок:

- **загибель людини**;
- або **інші тяжкі наслідки**.

І обов’язково:

недбале зберігання → наслідок → причинний зв’язок.

Інші тяжкі наслідки

До них можуть належати, зокрема, тяжкі тілесні ушкодження.

ККС ВС у постанові від **14 січня 2025 р. у справі № 362/5056/13-к** дійшов висновку, що недбале зберігання зброї, яке спричинило необережне тяжке тілесне ушкодження, **повністю охоплюється ст. 264 і не потребує додаткової кваліфікації за ст. 128 КК**.

Це важлива сучасна позиція.

Суб’єктивна сторона ст. 264

Щодо правил зберігання особа поводиться **недбало**, а щодо наслідків характерною є необережна форма вини.

Тому ст. 264 принципово відрізняється від умисних складів ст. 262–263-1.

Ст. 263 ⇹ ст. 264

Ст. 263:

проблема полягає в тому, що саме володіння, носіння, зберігання чи інше поводження **не має належної правової підстави**.

Ст. 264:

предмет може перебувати в особи правомірно, але вона **не забезпечує належного його зберігання**, що спричиняє тяжкі наслідки.

Формула:

«не мав права зберігати» → 263;

«мав, але зберігав небезпечно» → 264.

Загальна матриця 262 ⇹ 263 ⇹ 263-1 ⇹ 264

Стаття	Ключова поведінка	Головне питання
262	викрав / привласнив / вимагав / шахрайськи отримав	**як заволодів предметом?**
263	носить / зберігає / придбаває / передає / збуває	**чи законне саме поводження?**
263-1	виготовляє / переробляє / ремонтує / змінює маркування	**чи створює або технічно змінює предмет?**
264	недбало зберігає	**чи спричинило це смерть або інші тяжкі наслідки?**

Типові кваліфікаційні ситуації

Викрав пістолет → ст. 262.

Купив незаконний пістолет і зберігає вдома → ст. 263.

Переробив стартовий пістолет у бойовий → ст. 263-1.

Законно має мисливську рушницю, залишив її зарядженою у доступі для дитини, внаслідок пострілу людина тяжко травмована → ст. 264.

Кваліфікаційний алгоритм

При виявленні зброї або боєприпасів необхідно послідовно встановити:

- **Що це за предмет?**
  - вогнепальна зброя;
  - боєприпас;
  - вибухова речовина;
  - вибуховий пристрій;
  - холодна зброя;
  - радіоактивний матеріал.
- **Чи є він технічно придатним і належить до відповідної категорії?**
  - за необхідності – експертне дослідження.
- **Як предмет потрапив до особи?**
  - викрала / привласнила / вимагала / шахрайськи отримала → 262;
  - купила / отримала іншим способом → перевіряємо 263.
- **Що особа робить із готовим предметом?**
  - носить;
  - зберігає;
  - передає;
  - збуває → ст. 263.
- **Чи є необхідний дозвіл або спеціальна правова підстава?**
  - якщо є → 263 може бути відсутня.
- **Якщо зброю знайдено під час воєнного стану – чи підлягала вона декларуванню і чи була належно задекларована?**
  - так → враховуємо спеціальний Закон № 2114-IX у редакції Закону № 3899-IX.
- **Чи особа сама виготовила, переробила або відремонтувала зброю?**
  - так → ст. 263-1.
- **Чи йдеться лише про холодну зброю?**
  - перевіряємо ч. 2 ст. 263 і конкретну форму поведінки.
- **Чи предмет перебував у особи, але був залишений у небезпечному доступі?**
  - якщо настала смерть або тяжкий наслідок → ст. 264.

- **Чи особа добровільно здала предмет?**
    - перевіряємо спеціальне звільнення за ч. 3 ст. 263.

Короткий підсумок

Головне для цього блоку – не просто встановити, що у фабулі є зброя, а визначити **характер поводження з нею**.

Стаття 262 відповідає на питання:

«як особа незаконно заволоділа зброєю?»

Вона є спеціальною щодо звичайних майнових складів і охоплює викрадення, привласнення, вимагання, шахрайство, службове заволодіння, а в особливо кваліфікованій формі – розбій щодо спеціальних предметів.

Стаття 263 відповідає на питання:

«що особа незаконно робить із уже наявною зброєю?»

Основні форми ч. 1:

носіння / зберігання / придбання / передача / збут.

Стаття 263-1:

виготовлення / переробка / ремонт вогнепальної зброї / зміна її маркування / виготовлення боєприпасів чи вибухових предметів.

Стаття 264:

недбале зберігання + смерть або інші тяжкі наслідки.

ККС ВС у 2025 р. уточнив, що тяжке тілесне ушкодження, спричинене таким недбалим зберіганням, охоплюється самою ст. 264 і не потребує додаткової кваліфікації за ст. 128.

Окремо для сучасних фабул потрібно пам'ятати режим воєнного стану: з 2024 р. цивільна особа за визначених законом умов може **задекларувати знайдену вогнепальну зброю та боєприпаси і правомірно володіти ними протягом воєнного стану**; тому сам факт знаходження такої зброї вже не дозволяє автоматично робити висновок про ст. 263 без перевірки спеціального порядку.

Найкоротша формула для ЄДКІ:

заволодів → 262;

носить/зберігає/купив/передав/продав → 263;

виготовив/переробив/відремонтував → 263-1;

недбало зберігав + тяжкий наслідок → 264.

Кримінальні правопорушення щодо радіоактивних матеріалів та ядерних пристроїв: ст. 265–266 КК України

Нормативна основа: ст. 265, 265-1, 266 КК України. Чинна редакція КК України станом на 30 жовтня 2026 р. – від **18 вересня 2026 р.**

У межах цього блоку потрібно розрізняти три самостійні конструкції:

ст. 265 – незаконне поводження з уже існуючими радіоактивними матеріалами;
ст. 265-1 – незаконне виготовлення ядерного вибухового або радіологічного пристрою;

ст. 266 – реальна погроза викрасти або використати радіоактивні матеріали зі спеціальною метою.

Стаття 265 КК – незаконне поводження з радіоактивними матеріалами

Частина 1 ст. 265 охоплює:

- **придбання**;
- **носіння**;
- **зберігання**;
- **використання**;
- **передачу**;
- **видозмінення**;
- **знищення**;
- **розпилення**;
- **руйнування**

радіоактивних матеріалів **без передбаченого законом дозволу**.

Основна формула:

радіоактивний матеріал + одна з передбачених законом дій + відсутність належного дозволу = ч. 1 ст. 265.

Предмет ст. 265

КК прямо відносить до радіоактивних матеріалів:

- **джерела іонізуючого випромінювання**;
- **радіоактивні речовини**;
- **ядерні матеріали**,

що перебувають у будь-якому фізичному стані:

- в установці;
- у виробі;
- або в іншому вигляді.

Отже, для кваліфікації необхідно встановити не просто побутове розуміння «радіоактивного предмета», а його **належність до законодавчої категорії радіоактивних матеріалів**.

У конкретному кримінальному провадженні це, як правило, потребує спеціальних знань і відповідного експертного дослідження.

Незаконність поводження

Обов'язковою ознакою ч. 1 ст. 265 є **відсутність передбаченого законом дозволу**.

ККС ВС спеціально наголосив:

для ч. 1 ст. 265 визначальною є незаконність поводження, тобто здійснення відповідної операції **без необхідного дозволу**.

Верховний Суд також зазначив, що залежно від виду діяльності таким дозволом може бути:

- відповідна **ліцензія**;
- або **разовий дозвіл** на конкретну операцію з радіоактивними матеріалами.

Отже:

сам факт контакту з радіоактивним матеріалом ≠ автоматично ст. 265; вирішальним є здійснення передбаченої законом операції без належної правової підстави.

Придбання

Придбання – одержання радіоактивних матеріалів у фактичне володіння шляхом:

- купівлі;
- обміну;
- отримання в дар;
- іншого фактичного набуття.

Носіння

Носіння – переміщення радіоактивного матеріалу **безпосередньо при особі**.

Зберігання

Зберігання – фактичне утримання матеріалу у місці, яке контролює винний:

- у приміщенні;
- транспортному засобі;
- схованці;
- іншому місці.

Зберігання має характер **триваючого кримінального правопорушення**: протиправний стан зберігається, поки особа фактично контролює матеріал.

Використання

ККС ВС пояснив, що **використання** полягає у застосуванні радіоактивних матеріалів для одержання їх корисних властивостей, зокрема як джерел іонізуючого випромінювання.

Для ст. 265 таке використання повинно здійснюватися **без належного узгодження або дозволу**.

Передача

Передача означає фактичне передання радіоактивного матеріалу іншій особі без необхідного дозволу.

Вона може бути:

- оплатною;
- безоплатною;
- тимчасовою;

- остаточною.

Видозмінення, знищення, розпилення, руйнування

Ці форми пов'язані з фізичним впливом на радіоактивний матеріал.

Видозмінення – зміна його фізичного стану чи форми.

Знищення – припинення існування відповідного матеріалу або його властивостей як об'єкта поводження.

Розпилення – поширення радіоактивного матеріалу в навколишньому середовищі.

Руйнування – фізичне пошкодження матеріалу, установки чи виробу, в якому він міститься, з відповідним впливом на його стан.

Саме розпилення або руйнування можуть створювати особливо значну небезпеку для:

- життя;
- здоров'я;
- довкілля.

Момент закінчення ч. 1 ст. 265

Основний склад має **формальний характер**.

Для закінченого правопорушення не потрібно, щоб:

- хтось захворів;
- настало радіаційне ураження;
- було забруднено територію;
- заподіяно матеріальну шкоду.

Достатньо фактичного здійснення однієї з передбачених законом незаконних операцій.

Частина 2 ст. 265 – спеціальна мета

Частина 2 передбачає ті самі дії, але вчинені з метою:

- **спричинення загибелі людей**;
- заподіяння **шкоди здоров'ю людей**;
- заподіяння **майнової шкоди у великому розмірі**;
- **значного забруднення довкілля**.

Отже:

ч. 1 – незаконно поводиться;

ч. 2 – незаконно поводиться + спеціально прагне тяжкого шкідливого результату.

Для ч. 2 фактичне досягнення цієї мети **не потрібне**.

Частина 3 ст. 265

Особливо кваліфікованими є дії за ч. 1 або 2, якщо вони:

- вчинені **повторно**;
- вчинені **за попередньою змовою групою осіб**;
- або фактично спричинили:
    - **загибель людей**;
    - майнову шкоду у **великому розмірі**;
    - **значне забруднення довкілля**;
    - **інші тяжкі наслідки**.

Тут важливо розмежовувати:

ч. 2 – тяжкий результат є метою;

ч. 3 – тяжкий результат фактично настав.

Великий розмір шкоди

Для ст. 265 і 265-1 встановлено спеціальний критерій:

майнова шкода у великому розмірі – прямі збитки у 300 і більше НМДГ.

Цей поріг не слід змішувати з критеріями великого розміру для кримінальних правопорушень проти власності.

Добровільна здача – ч. 4 ст. 265

Особа, яка вчинила діяння, передбачене **ч. 1 ст. 265**, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо вона **добровільно здала органам влади радіоактивні матеріали**.

Тут важливі дві умови:

- звільнення стосується саме **ч. 1**;
- здача повинна бути **добровільною**.

Тобто особа повинна мати реальну можливість і надалі володіти матеріалом, але за власною волею припиняє незаконне поводження і передає його органам влади.

Стаття 265-1 КК – незаконне виготовлення ядерного вибухового або радіологічного пристрою

Стаття 265-1 охоплює **незаконне виготовлення**:

- будь-якого **ядерного вибухового пристрою**;
- пристрою, що **розсіює радіоактивний матеріал**;
- пристрою, що **випромінює радіацію**,

якщо такий пристрій через свої властивості може спричинити:

- загибель людей;
- шкоду здоров’ю;
- майнову шкоду у великому розмірі;
- значне забруднення довкілля.

Основна формула:

незаконно створює небезпечний ядерний/радіологічний пристрій → ст. 265-1.

Радіологічний пристрій

Стаття не використовує побутовий термін «брудна бомба», однак її конструкція прямо охоплює пристрій, який:

- розсіює радіоактивний матеріал;
- або випромінює радіацію.

Тобто предметом є не лише класичний **ядерний вибуховий пристрій**, а й інші спеціально створені радіологічно небезпечні пристрої.

Об'єктивна сторона

Основна дія – **виготовлення**.

Це створення пристрою, який:

- фактично набув відповідних технічних властивостей;
- здатний створити передбачену законом небезпеку.

Саме придбання вже готового радіоактивного матеріалу не є виготовленням за ст. 265-1 – тоді потрібно перевіряти **ст. 265**.

Момент закінчення

Частина 1 ст. 265-1 має формальну конструкцію.

Для закінченого складу достатньо **незаконно виготовити відповідний пристрій**, який об'єктивно має передбачену законом небезпечну здатність.

Не потрібно:

- привести його в дію;
- здійснити вибух;
- фактично опромінити людей;
- забруднити територію.

Частина 2 ст. 265-1 – спеціальна мета

Кваліфікованою є та сама дія, якщо пристрій виготовляється **з метою**:

- спричинення загибелі людей;
- заподіяння шкоди здоров'ю;
- майнової шкоди у великому розмірі;
- значного забруднення довкілля.

Тут знову діє схема:

ч. 1 – пристрій об'єктивно здатний спричинити шкоду;

ч. 2 – винний спеціально прагне цієї шкоди.

Частина 3 ст. 265-1

Частина 3 охоплює дії за ч. 1 або 2, якщо вони:

- вчинені **повторно**;
- вчинені **за попередньою змовою групою осіб**;
- або спричинили:
    - загибель людей;
    - майнову шкоду у великому розмірі;
    - значне забруднення довкілля;
    - інші тяжкі наслідки.

Ст. 265 ↔ ст. 265-1

Ознака	**ст. 265**	**ст. 265-1**
Предмет	радіоактивні матеріали	**ядерний/радіологічний пристрій**
Основна поведінка	придбання, носіння, зберігання, використання тощо	**виготовлення пристрою**
Фактична шкода для базового складу	не потрібна	не потрібна
Спеціальна мета	ч. 2	**ч. 2**
Тяжкі наслідки	ч. 3	**ч. 3**

Основна формула:

незаконно поводиться з матеріалом → 265;

із цього чи іншого матеріалу незаконно створює небезпечний пристрій → 265-1.

Стаття 266 КК – погроза викрасти або використати радіоактивні матеріали

Стаття 266 встановлює відповідальність за **дві різні форми погрози**, кожна з яких має власну спеціальну мету.

Частина 1 – погроза викрасти радіоактивні матеріали

Частина 1 передбачає:

погрозу вчинити викрадення радіоактивних матеріалів з метою примусити:

- фізичну особу;
- юридичну особу;
- міжнародну організацію;

- державу

вчинити будь-яку дію або утриматися від неї, якщо були підстави побоюватися здійснення такої погрози.

Основна формула:

«викраду радіоактивний матеріал, якщо ви не...» + мета примусу + реальність погрози = ч. 1 ст. 266.

Спеціальна мета ч. 1

Це **примушування адресата до певної поведінки**.

Наприклад:

- прийняти рішення;
- передати інформацію;
- виконати певну дію;
- утриматися від певної дії.

Тому погроза викрадення радіоактивних матеріалів без такої спеціальної мети **не відповідає повній конструкції ч. 1 ст. 266**.

Частина 2 – погроза використати радіоактивні матеріали

Частина 2 передбачає:

погрозу використати радіоактивні матеріали з метою:

- спричинити **загибель людей**;
- або спричинити **інші тяжкі наслідки**,

якщо були підстави побоюватися здійснення такої погрози.

Формула:

реально погрожує застосувати небезпечні властивості радіоактивного матеріалу + прагне смерті/інших тяжких наслідків → ч. 2 ст. 266.

Реальність погрози

Для обох частин ст. 266 закон прямо вимагає:

наявність підстав побоюватися здійснення погрози.

Тобто недостатньо формально вимовити слова про радіоактивні матеріали.

Оцінюються:

- конкретність погрози;
- особа винного;
- наявність доступу до матеріалів;
- спосіб повідомлення;
- обстановка;
- попередня поведінка;
- інші фактичні обставини.

Погроза повинна об'єктивно сприйматися як така, що **може бути реалізована**.

Момент закінчення ст. 266

Обидва склади мають **формальний характер**.

Правопорушення закінчене, коли:

- відповідна погроза доведена до адресата;
- вона має спеціальну мету;
- існують реальні підстави побоюватися її здійснення.

Фактичне:

- викрадення;
- використання матеріалу;
- заподіяння шкоди

для закінченого складу ст. 266 **не потрібне**.

Суб'єктивна сторона

Для ст. 265 і 265-1 основні форми поведінки є **умисними**.

Для кваліфікованих складів ч. 2 обов'язково встановлюється відповідна **спеціальна мета**.

Стаття 266 також характеризується **прямим умислом** і спеціальною метою:

ч. 1 – примусити адресата діяти або утриматися від дії;

ч. 2 – спричинити загибель людей або інші тяжкі наслідки.

Суб'єкт

За загальним правилом суб'єкт ст. 265, 265-1 та 266 – **фізична осудна особа, яка досягла 16 років**.

Ці статті не включені до переліку ч. 2 ст. 22 КК щодо відповідальності з 14-річного віку.

Ст. 262 ⇹ ст. 265

Радіоактивні матеріали названі предметом і в **ст. 262**.

Тому важливо відрізняти:

ст. 262 – особа незаконно заволодіває радіоактивним матеріалом;

ст. 265 – після цього або незалежно від цього незаконно придбаває, носить, зберігає, використовує, передає тощо радіоактивний матеріал.

Наприклад:

викрав радіоактивне джерело → ст. 262;

придбав його у іншої особи і незаконно зберігає → ст. 265.

При поєднанні кількох самостійних діянь питання сукупності вирішується за загальними правилами.

Ст. 266 ⇔ ст. 258 КК

Обидві норми можуть стосуватися погроз, що створюють масштабну суспільну небезпеку.

Проте їх конструкції різні.

Ст. 266:

спеціальний предмет – **радіоактивні матеріали**, а закон окремо визначає:

- погрозу їх викрадення;
- погрозу їх використання;
- спеціальні цілі для кожної форми.

Ст. 258:

центральним є терористичний акт або погроза ним зі **спеціальною терористичною метою**.

Отже, при погрозі застосувати радіоактивний матеріал потрібно встановити:

- точний зміст погрози;
- її мету;
- чи є ознаки спеціальної ст. 266;
- чи має поведінка додаткову терористичну спрямованість.

Автоматично ототожнювати ст. 266 і 258 не можна.

Ст. 265 ⇔ ст. 267

Це також важливе розмежування для наступного питання.

Ст. 265:

сама операція з радіоактивним матеріалом здійснюється **без передбаченого законом дозволу**.

Ст. 267:

особа має справу з відповідними матеріалами, але **порушує правила їх зберігання, використання, обліку, перевезення чи іншого поводження**, створюючи передбачену законом небезпеку.

Формула:

не має права взагалі здійснювати операцію → 265;

має законний доступ, але порушує правила безпеки → перевіряємо 267.

Узагальнювальна матриця

Стаття	Ключова поведінка	Центральна ознака
262	викрадає / привласнює / вимаганням отримує	**заволодіння радіоактивним матеріалом**
265	придбаває / носить / зберігає / використовує / передає тощо	**відсутній необхідний дозвіл**

265-1	виготовляє ядерний або радіологічний пристрій	**створення небезпечного пристрою**
266 ч. 1	погрожує викрасти	**мета примусити адресата**
266 ч. 2	погрожує використати	**мета смерті або інших тяжких наслідків**
267	порушує правила поводження	законний доступ, але **порушення правил безпеки**

Кваліфікаційний алгоритм

При фабулі щодо радіоактивних матеріалів необхідно встановити:

- **Що є предметом?**
  - радіоактивний матеріал;
  - джерело іонізуючого випромінювання;
  - ядерний матеріал;
  - готовий ядерний/радіологічний пристрій.
- **Як предмет потрапив до особи?**
  - викрала / привласнила / вимагала → перевіряємо ст. 262;
  - придбала чи отримала іншим способом → далі.
- **Чи є передбачений законом дозвіл?**
  - немає → можлива ст. 265.
- **Яка конкретна дія?**
  - носіння;
  - зберігання;
  - використання;
  - передача;
  - видозмінення;
  - знищення;
  - розпилення;
  - руйнування.
- **Чи була спеціальна мета спричинити смерть, шкоду здоров'ю, велику майнову шкоду чи значне забруднення?**
  - так → ч. 2 ст. 265.
- **Чи тяжкі наслідки фактично настали?**
  - так → перевіряємо ч. 3.
- **Чи особа не просто поводиться з матеріалом, а створює з нього небезпечний пристрій?**
  - так → ст. 265-1.
- **Чи висловлена лише погроза?**
  - погроза викрасти + мета примусу → ч. 1 ст. 266;

    - погроза використати + мета загибелі/тяжких наслідків → ч. 2 ст. 266.
- **Чи є підстави реально побоюватися погрози?**
    - ні → ст. 266 відсутня;
    - так → можливий закінчений склад.
- **Чи особа законно працює з матеріалом, але порушила спеціальні правила поводження?**
    - перевіряємо ст. 267.

Короткий підсумок

Стаття 265 охоплює незаконне поводження з уже наявними радіоактивними матеріалами: **придбання, носіння, зберігання, використання, передачу, видозмінення, знищення, розпилення або руйнування без передбаченого законом дозволу**.

Ключове розмежування всередині ст. 265:

ч. 1 – незаконна операція;

ч. 2 – та сама операція + спеціальна мета тяжкої шкоди;

ч. 3 – повторність/група або тяжка шкода фактично настала;

ч. 4 – добровільна здача матеріалів як спеціальна підстава звільнення для ч. 1.

Стаття 265-1 криміналізує вже іншу поведінку – **незаконне виготовлення ядерного вибухового пристрою або пристрою, який розсіює радіоактивний матеріал чи випромінює радіацію**.

Стаття 266 охоплює дві спеціальні реальні погрози:

погроза викрасти радіоактивні матеріали + мета примусити певного адресата до дії/бездіяльності → ч. 1;

погроза використати радіоактивні матеріали + мета спричинити загибель людей або інші тяжкі наслідки → ч. 2. В обох випадках повинні існувати **підстави побоюватися реалізації погрози**.

Найкоротша формула для ЄДКІ:

заволодів радіоактивним матеріалом → 262;

незаконно ним поводиться → 265;

виготовив із нього ядерний/радіологічний пристрій → 265-1;

реально погрожує викрасти або використати → 266;

має законний доступ, але порушує правила безпеки → 267.

Порушення правил поводження з небезпечними речовинами, радіаційної, пожежної та іншої громадської безпеки: ст. 267–270-1 КК України

Нормативна основа: ст. 267, 267-1, 268, 269, 270, 270-1 КК України.

Цей блок охоплює різні порушення правил громадської безпеки, пов’язані з:

- вибуховими, легкозаймистими та їдкими речовинами;

- радіоактивними матеріалами;
- режимом радіаційної безпеки;
- відходами та вторинною сировиною;
- перевезенням небезпечних речовин повітряним транспортом;
- пожежною і техногенною безпекою;
- об'єктами житлово-комунального господарства.

Основна матриця:

267 – порушив правила поводження з вибуховими речовинами/радіоактивними матеріалами;

267-1 – порушив спеціальний режим зон радіаційного забруднення;

268 – незаконно ввіз або транзитом перемістив відходи;

269 – незаконно перевозив вибухові/легкозаймисті речовини повітряним судном;

270 – порушив вимоги пожежної або техногенної безпеки + настала пожежа/аварія з наслідками;

270-1 – умисно знищив або пошкодив об'єкт ЖКГ із передбаченою небезпекою чи шкодою.

Стаття 267 КК – порушення правил поводження з вибуховими, легкозаймистими та їдкими речовинами або радіоактивними матеріалами

Частина 1 охоплює:

- порушення правил **зберігання**;
- **використання**;
- **обліку**;
- **перевезення** вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів;
- інших правил поводження з ними;
- а також незаконне пересилання таких речовин або матеріалів поштою чи вантажем,

якщо це **створило небезпеку загибелі людей або настання інших тяжких наслідків**.

Основна формула:

спеціальний небезпечний предмет + порушення правил + конкретна небезпека тяжких наслідків = ч. 1 ст. 267.

Предмет

До основних предметів належать:

- **вибухові речовини**;
- **радіоактивні матеріали**.

У ч. 2 окремо названі також:

- **легкозаймисті речовини**;

- **їдкі речовини**

у контексті незаконного пересилання поштою або багажем.

Порушення спеціальних правил

Стаття 267 є **бланкетною нормою**.

Для кваліфікації недостатньо загального твердження:

«особа поводилася небезпечно».

Необхідно встановити:

- яке конкретне правило було встановлене нормативним актом;
- чи поширювалося воно на конкретну особу;
- у чому саме полягало порушення;
- чи створило воно передбачену законом небезпеку.

Конкретна небезпека

Для ч. 1 недостатньо лише формального порушення правил.

Потрібно, щоб воно **реально створило небезпеку**:

- загибелі людей;
- або інших тяжких наслідків.

Отже:

порушив правило, але жодної реальної небезпеки не виникло → ч. 1 ст. 267 може бути відсутня.

Це склад **конкретної небезпеки**.

Частина 2 ст. 267

Частина 2 передбачає:

- ті самі діяння;
- а також незаконне пересилання поштою або багажем легкозаймистих чи їдких речовин,

якщо вони **спричинили загибель людей або інші тяжкі наслідки**.

Отже:

ч. 1 – небезпека тяжкого наслідку;

ч. 2 – тяжкий наслідок фактично настав.

Це одна з головних тестових меж.

Ст. 267 ↔ ст. 265

Обидві статті можуть стосуватися радіоактивних матеріалів.

Ст. 265:

особа **взагалі не має передбаченого законом дозволу** на відповідну операцію.

Ст. 267:

особа має законний доступ або правомірно здійснює діяльність, але **порушує спеціальні правила безпечного поводження**.

Формула:

не мав права здійснювати операцію → 265;

мав право, але порушив правила → 267.

Стаття 267-1 КК – порушення вимог режиму радіаційної безпеки

Ця стаття спеціально охороняє режим:

- **зони відчуження**;
- **зони безумовного (обов'язкового) відселення**.

Частина 1

Криміналізується переміщення за межі цих зон без:

- передбаченого законом дозволу;
- або проведення дозиметричного контролю

таких об'єктів, як:

- продукти харчування рослинного і тваринного походження;
- промислова чи інша продукція;
- тварини;
- риба;
- рослини;
- будь-які інші об'єкти.

Основна формула:

об'єкт із спеціальної радіаційної зони + незаконне переміщення назовні = ч. 1 ст. 267-1.

Частина 2

Охоплює **придбання з метою використання або збуту** таких об'єктів, якщо винному **завідомо відоме їх походження** із відповідної зони.

Тут обов'язкові:

- знання про спеціальне походження;
- спеціальна мета – **використання або збут**.

Частина 3

Охоплює:

- дії за ч. 1, вчинені **з метою збуту**;
- або безпосередній **збут** таких об'єктів.

Частина 4

Кваліфікованими є дії за попередніми частинами, якщо вони:

- вчинені **службовою особою**;
- **повторно**;
- спричинили **загибель людей**;
- або **інші тяжкі наслідки**.

Ст. 267-1 ⇔ ст. 265

Ст. 265 стосується власне **радіоактивних матеріалів**.

Ст. 267-1 може стосуватися найрізноманітніших предметів:

- продуктів;
- деревини;
- тварин;
- рослин;
- іншої продукції,

якщо вони незаконно переміщуються із спеціальної зони.

Отже:

радіоактивний матеріал як спеціальний предмет → 265;

об'єкт із зони відчуження/відселення → 267-1.

Стаття 268 КК – незаконне ввезення на територію України відходів і вторинної сировини

Частина 1

Охоплює:

- **ввезення на територію України**;
- або **транзит через територію України**

відходів чи вторинної сировини **без належного дозволу**.

Основна формула:

відходи/вторинна сировина + ввезення або транзит + немає дозволу = ч. 1 ст. 268.

Частина 2

Охоплює ввезення або транзит:

- речовин;
- матеріалів,

які належать до категорії **небезпечних відходів, заборонених до ввезення**.

Тут відмінність принципова:

ч. 1 – діяльність можлива, але потрібен дозвіл;

ч. 2 – ввезення відповідної категорії взагалі заборонене.

Момент закінчення ст. 268

Для основного складу не потрібно доводити:

- забруднення довкілля;
- шкоду здоров'ю;
- матеріальні наслідки.

Визначальною є сама **незаконна транскордонна операція**.

Стаття 269 КК – незаконне перевезення на повітряному судні вибухових або легкозаймистих речовин

Частина 1 охоплює **незаконне перевезення на повітряному судні вибухових або легкозаймистих речовин**.

Основна формула:

повітряне судно + вибухові/легкозаймисті речовини + незаконне перевезення = ч. 1 ст. 269.

Спеціальна сфера

Стаття 269 є спеціальною саме за:

- **видом транспорту** – повітряне судно;
- характером предмета – вибухові або легкозаймисті речовини.

Частина 2

Кваліфікованою є та сама поведінка, якщо вона спричинила:

- **загибель людей**;
- або **інші тяжкі наслідки**.

Отже:

ч. 1 – сам факт незаконного перевезення;

ч. 2 – + фактичний тяжкий наслідок.

Ст. 269 ⇹ ст. 267

Ст. 267 – загальне порушення правил поводження, зберігання, перевезення тощо небезпечних предметів, при цьому для ч. 1 потрібне створення конкретної небезпеки.

Ст. 269 – спеціальна норма про **незаконне перевезення саме на повітряному судні**.

Тому при такій фабулі насамперед перевіряється **ст. 269 як спеціальна норма**.

Стаття 270 КК – порушення встановлених законодавством вимог пожежної або техногенної безпеки

Після змін 2021 р. ст. 270 охоплює не лише пожежну, а й **техногенну безпеку**.

Частина 1

Необхідні такі елементи:

- порушення встановлених законодавством вимог **пожежної або техногенної безпеки**;
- виникнення внаслідок цього **пожежі або аварії**;
- цією пожежею чи аварією:
    - заподіяно **шкоду здоров'ю людей**;
    - або майнову шкоду у **великому розмірі**.

Основна формула:

порушення вимог → пожежа/аварія → шкода здоров'ю або велика майнова шкода = ч. 1 ст. 270.

Бланкетність ст. 270

Для правильної кваліфікації потрібно конкретно встановити:

- яку вимогу пожежної або техногенної безпеки порушено;
- яким нормативним актом вона передбачена;
- чи був винний зобов'язаний її виконувати;
- як саме це порушення спричинило пожежу або аварію.

Сам факт пожежі **не доводить ст. 270**.

Причинний зв'язок

Повинна бути доведена послідовність:

конкретне порушення → пожежа/аварія → передбачений законом наслідок.

Якщо пожежа виникла з іншої причини, кримінальна відповідальність конкретної особи за ст. 270 відсутня.

Велика майнова шкода

Примітка до ст. 270 визначає:

великий розмір – прямі збитки у 300 і більше НМДГ.

Особливо великий розмір – прямі збитки у 1000 і більше НМДГ.

Це **спеціальні пороги ст. 270**, які не слід замінювати критеріями із примітки до ст. 185.

Частина 2 ст. 270

Охоплює те саме порушення, якщо воно спричинило:

- **загибель людей**;
- майнову шкоду в **особливо великому розмірі**;
- або **інші тяжкі наслідки**.

Отже:

ч. 1 – пожежа/аварія + шкода здоров'ю або 300+ НМДГ;

ч. 2 – смерть / 1000+ НМДГ / інші тяжкі наслідки.

Суб'єктивна сторона ст. 270

Типовою є **необережність щодо наслідків**.

Особа може свідомо порушувати конкретне правило, однак щодо:

- пожежі;
- аварії;
- смерті;
- іншого тяжкого наслідку

вина зазвичай має необережний характер.

Якщо ж особа **умисно спричиняє пожежу** для знищення майна, це вже потребує перевірки ст. 194 або іншої умисної норми, а не механічного застосування ст. 270.

Ст. 270 ↔ ч. 2 ст. 194 КК

Це важливе розмежування.

Ч. 2 ст. 194:

особа **умисно** знищує чи пошкоджує чуже майно, зокрема шляхом підпалу.

Ст. 270:

особа порушує правила пожежної/техногенної безпеки, а пожежа чи аварія виникає як **наслідок цього порушення**.

Формула:

хотів підпалити → 194;

порушив правила і через це загорілося → 270.

Стаття 270-1 КК – умисне знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства

Ця норма є **спеціальною щодо ст. 194** за предметом посягання.

Предмет

Примітка до ст. 270-1 відносить до об'єктів житлово-комунального господарства:

- житловий фонд;
- об'єкти благоустрою;
- об'єкти теплопостачання;
- водопостачання;
- водовідведення;
- їх мережі;
- складові таких мереж, зокрема:
    - кришки люків;
    - решітки тощо.

Частина 1 ст. 270-1

Криміналізується **умисне знищення або пошкодження** об'єктів ЖКГ, якщо воно:

- призвело або могло призвести до:
    - неможливості експлуатації;
    - порушення нормального функціонування таких об'єктів;

і це спричинило:

- **небезпеку для життя чи здоров'я людей**;
- або майнову шкоду у **великому розмірі**.

Отже, головна конструкція:

спеціальний об'єкт ЖКГ + умисне пошкодження/знищення + функціональна небезпека + небезпека людям або велика шкода = ч. 1.

Великий розмір

За приміткою:

великий розмір – прямі збитки 300+ НМДГ.

Особливо великий – 1000+ НМДГ.

Частина 2

Кваліфікованими є ті самі дії, якщо вони вчинені:

- **повторно**;
- або **загальнонебезпечним способом**.

Частина 3

Особливо кваліфікованими є дії за ч. 1 або 2, якщо вони спричинили:

- майнову шкоду в **особливо великому розмірі**;
- **загибель людини**;
- або **інші тяжкі наслідки**.

Ст. 270-1 ↔ ст. 194

Ст. 194:

будь-яке чуже майно.

Ст. 270-1:

спеціальний предмет – **об'єкт житлово-комунального господарства**.

Тому:

умисно знищено автомобіль → 194;

умисно зруйновано водогін, тепломережу чи інший об'єкт ЖКГ за наявності конструктивних наслідків → 270-1.

Стаття 270-1 виступає **спеціальною нормою за предметом і характером створеної небезпеки**.

Ст. 270 ↔ ст. 270-1

Ці статті принципово різні за формою поведінки.

Ознака	**Ст. 270**	**Ст. 270-1**
Основна поведінка	**порушення правил безпеки**	**умисне знищення/пошкодження**
Форма вини щодо основної дії	порушення правил, наслідки типово необережні	**умисел**
Предмет	будь-який об'єкт у сфері пожежної/техногенної безпеки	**об'єкт ЖКГ**
Обов'язкова подія	пожежа або аварія	не обов'язково
Основний наслідок	шкода здоров'ю / велика шкода	небезпека людям / велика шкода

Узагальнювальна матриця ст. 267–270-1

Стаття	**Ключова ситуація**	**Що обов'язково**
267	порушення правил поводження з вибуховими/радіоактивними матеріалами	**конкретна небезпека**; ч. 2 – тяжкий наслідок
267-1	незаконний обіг предметів із зон радіаційного забруднення	спеціальне **походження предмета**
268	незаконне ввезення/транзит відходів	відсутність дозволу або заборонені небезпечні відходи
269	небезпечні речовини на повітряному судні	**незаконне перевезення**
270	порушення пожежної/техногенної безпеки	пожежа/аварія + встановлений наслідок
270-1	умисне пошкодження ЖКГ	спеціальний предмет + небезпека/велика шкода

Кваліфікаційний алгоритм

При фабулі з небезпечними речовинами або аварією потрібно встановити:

- **Що є предметом чи сферою?**
  - вибухові речовини;
  - радіоактивні матеріали;
  - предмети із зони відчуження;
  - відходи;
  - легкозаймисті речовини;
  - пожежна/техногенна безпека;
  - об'єкт ЖКГ.

- **Особа взагалі не мала права здійснювати операцію чи лише порушила правила?**
    - немає дозволу на радіоактивний матеріал → 265;
    - законна діяльність, але порушено правила → 267.
- **Чи створено лише небезпеку або вже настав наслідок?**
    - для ст. 267:
        - небезпека → ч. 1;
        - смерть/інші тяжкі наслідки → ч. 2.
- **Предмет походить із зони відчуження/обов'язкового відселення?**
    - перевіряємо 267-1.
- **Йдеться про міжнародне переміщення відходів?**
    - перевіряємо 268.
- **Перевезення здійснювалося саме повітряним судном?**
    - вибухові/легкозаймисті речовини → 269.
- **Виникла пожежа або аварія?**
    - якщо через порушення пожежних/техногенних вимог → 270.
- **Пожежа була створена умисно для знищення майна?**
    - перевіряємо 194, а не 270.
- **Пошкоджено саме ЖКГ?**
    - перевіряємо 270-1 як спеціальну норму.

Короткий підсумок

Для **ст. 267** принципова різниця між частинами така:

ч. 1 – порушення правил створило реальну небезпеку загибелі людей або інших тяжких наслідків;

ч. 2 – загибель людей чи інші тяжкі наслідки вже фактично настали.

Ст. 267-1 має дуже спеціальний предмет: об'єкти, незаконно переміщені із **зони відчуження або зони безумовного (обов'язкового) відселення**, а також їх придбання чи збут із відповідною завідомістю.

Ст. 268 розмежовується за правовим режимом відходів:

звичайні відходи/вторинна сировина без дозволу → ч. 1;

небезпечні відходи, ввезення яких заборонене → ч. 2.

Ст. 269 – спеціальна норма про незаконне перевезення **вибухових або легкозаймистих речовин саме на повітряному судні**; тяжкі наслідки переводять діяння до ч. 2.

Для **ст. 270** потрібна чітка причинна конструкція:

порушив пожежні/техногенні вимоги → виникла пожежа або аварія → заподіяно шкоду здоров'ю або велику майнову шкоду.

При смерті, особливо великій шкоді чи інших тяжких наслідках – **ч. 2**.

Спеціальні пороги: **300+ НМДГ – великий розмір; 1000+ НМДГ – особливо великий**.

Ст. 270-1 є спеціальною нормою щодо умисного пошкодження **об'єктів житлово-комунального господарства**: житлового фонду, благоустрою, теплопостачання, водопостачання, водовідведення та відповідних мереж і складових.

Найкоротша формула для ЄДКІ:

267 – порушив правила щодо небезпечних речовин;

267-1 – незаконно виніс/набув/збув об'єкт із радіаційної зони;

268 – незаконно ввіз відходи;

269 – незаконно віз небезпечні речовини літаком;

270 – порушив пожежні/техногенні правила → пожежа/аварія;

270-1 – умисно пошкодив об'єкт ЖКГ.